

UNIVERSITAT
ROVIRA I VIRGILI

LA TERÀPIA ASSISTIDA PER ANIMALS;
APROPAMENT A LA PRÀCTICA I A LA
REALITAT DELS PROFESSIONALS.

ANDREA MARTÍNEZ CARO

TREBALL FI DE GRAU

Dirigit per Sara Cagliero

Grau de Pedagogia

TARRAGONA, JUNY DE 2022

**“ELS ULLS D'UN ANIMAL TENEN EL PODER DE PARLAR UN
GRAN LLENGUATGE”**

Martin Buber.

Resum

Les teràpies assistides per animals (TAA) són activitats estructurades que involucren a animals en diversos entorns com poden ser centres residencials, hospitals, centres educatius, centres per a persones amb trastorns del desenvolupament, centres penitenciaris, entre altres. Altrament, els animals, prèviament ensinistrats, en l'actualitat s'estan introduint cada cop més en aquests entorns a causa del seu efecte i múltiples beneficis.

L'objectiu principal d'aquesta investigació s'encamina a conèixer la realitat i experiència dels professionals que imparteixen aquesta teràpia a Catalunya, aconseguint un apropament a les TAA i un coneixement sobre en quins entorns es desenvolupen, un coneixement sobre l'impacte real que perceben els mateixos professionals, així com característiques pròpies comunes dins la pràctica d'aquesta teràpia en aquest territori.

Per tal d'assolir l'objectiu es presenta una cerca d'institucions o fundacions on s'imparteixen les TAA a la comunitat autònoma, conclouent aquesta amb un llistat de 49 centres, als quals promoure col·laboració a través de l'instrument de recerca principal, el qüestionari. Aquest instrument es completarà duent a terme dues entrevistes semiestructurades a dues institucions del llistat per proporcionar a la investigació informació complementària al qüestionari, basant aquest últim instrument en experiències pròpies i fets vivencials dels professionals.

Davant dels resultats obtinguts, es podria afirmar que la pràctica de les teràpies assistides té un impacte positiu tant pels usuaris com pels mateixos professionals, obtenint amb aquesta investigació un apropament cap a la realitat i experiències d'aquests professionals veient els aspectes i pensaments comuns i diferencials.

Paraules clau: Teràpia, impacte, beneficis, animals, TAA, pràctica, professionals.

Resumen

Las terapias asistidas por animales (TAA) son actividades estructuradas que involucran a animales en varios entornos como pueden ser centros residenciales, hospitales, centros educativos, centros para personas con trastornos del desarrollo, centros penitenciarios, entre otros. De lo contrario, los animales, previamente adiestrados, en la actualidad se están introduciendo cada vez más en estos entornos a causa de su efecto y múltiples beneficios.

El objetivo principal de esta investigación se encamina a conocer la realidad y experiencia de los profesionales que imparten esta terapia en Cataluña, consiguiendo un acercamiento a las TAA y un conocimiento sobre en qué entornos se desarrollan, un conocimiento sobre el impacto real que perciben los mismos profesionales, así como características propias comunes dentro de la práctica de esta terapia en este territorio.

Para lograr el objetivo se presenta una busca de instituciones o fundaciones donde se imparten las TAA en la comunidad autónoma, concluyendo esta con un listado de 49 centros, a los cuales promover colaboración a través del instrumento de investigación principal, el cuestionario. Este instrumento se completará llevando a cabo dos entrevistas semiestructuradas a dos instituciones del listado para proporcionar en la investigación información complementaria al cuestionario, basando este último instrumento en experiencias propias y hechos vivenciales de los profesionales.

Ante los resultados obtenidos, se podría afirmar que la práctica de las terapias asistidas tiene un impacto positivo tanto por los usuarios como por los mismos profesionales, obteniendo con esta investigación un acercamiento hacia la realidad y experiencias de estos profesionales viendo los aspectos y pensamientos comunes y diferenciales.

Palabras clave: Terapia, impacto, beneficios, animales, TAA, práctica, profesionales.

Summary

Animal-assisted therapies (TAA) are structured activities involving animals in various environments such as residential centers, hospitals, educational centers, centres for people with developmental disorders, prisons, etc. Otherwise, previously trained animals are now increasingly being introduced in these environments because of their effects and multiple benefits.

The main purpose of this research is to learn about the reality and experience of the professionals who provide this therapy in Catalonia, achieving a close approach to the TAA and a knowledge about which environments they develop, a knowledge about the actual impact that the same professionals perceive, as well as common own characteristics in the practice of this therapy in this territory.

In order to achieve the objective, a search is presented for institutions or foundations where TAAs are provided to the autonomous community, concluding it with a list of 49 centres, to be promoted through the main research instrument, the questionnaire. This

instrument will be completed by conducting two semi-structured interviews with two listed institutions to provide the investigation with additional information on the quiz, based on the latter instrument's own experiences and vivencial facts.

Faced with the results obtained, it could be claimed that the practice of assisted therapies has a positive impact on both users and professionals themselves, achieving with this research a rapprochement towards the reality and experiences of these professionals seeing common and differential aspects and thoughts.

Keywords: Therapy, impact, benefits, animals, TAA, practice, professionals.

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	7
2. JUSTIFICACIÓ I OBJECTIUS DE LA INVESTIGACIÓ	7
2.1. OBJECTIU GENERAL	8
2.2. OBJECTIUS ESPECÍFICS	8
3. CONTEXTUALITZACIÓ.....	9
4. ESTRUCTURA DE LA INVESTIGACIÓ	10
5. MARC CONCEPTUAL.....	11
5.1. LES TERAPIES ASSISTIDES AMB ANIMALS (TAA).....	11
5.2. HISTORIA DE LES TERAPIES ASSISTIDES AMB ANIMALS.....	12
5.3. TIPOLOGIES DE TERAPIES ASSISTIDES AMB ANIMALS.....	16
5.3.1. SEGONS L'ANIMAL	16
5.3.2. SEGONS L'ENTORN D'APLICACIÓ	18
5.4. BENEFICIS DE LES TAA	20
5.5. COL·LECTIUS INFANTILS BENEFICIARIS DE LA INTERVENCIÓ AMB LES TAA 23	
5.6. EQUIPS DE TREBALL	27
5.6.1. ROL I FUNCIONS DEL PEDAGOG EN LES TAA	29
5.6.2. RISCOS I PRECAUCIONS EN L'APLICACIÓ DE LES TAA.....	30
6. DISSENY D'INVESTIGACIÓ	31
6.1. CONTEXT I MOSTRA D'ESTUDI	31
6.2. MARC METODOLÒGIC	32
6.3. METODOLOGIA.....	33
6.4. FASES D'ESTUDI	35
6.5. TECNIQUES I INSTRUMENTS PER A LA RECOLLIDA DE DADES	36
6.6. RIGOR CIENTÍFIC	37
6.7. IMPLEMENTACIÓ DEL TREBALL DE CAMP	38
7. RECOLLIDA I ANÁLISIS DE LES DADES	40
7.1. QÜESTIONARI.....	40

7.2. TRIANGULACIÓ DE DADES	50
8. CONCLUSIONS I PROPOSTES.....	55
8.1. APORTACIONS DE LA INVESTIGACIÓ	55
8.2. PROPOSTES DE MILLORA.....	58
8.3. LÍNIES D'INVESTIGACIÓ FUTURES.....	58
9. BIBLIOGRAFIA.....	59
10. ANNEXOS	62

1. INTRODUCCIÓ

Des de fa molts anys l'ésser humà ha mostrat un vincle amb els animals i en els últims anys podem veure com ha augmentat l'interès per les diverses maneres en les quals un animal pot ajudar introduint-se en sessions terapèutiques. Per aquest motiu, professionals tant de l'àmbit educatiu com del sanitari han difós una sèrie d'investigacions i elaborat programes centrats en col·lectius amb problemes mèdics específics, persones amb deficiències físiques, sensorials, mentals, motores i trastorns de desenvolupament.

Aquesta Teràpia assistida per animals (TAA) es pot considerar una intervenció directa amb objectius predissenyats i establerts pel professional on participa un animal prèviament ensinistrat, que posseeix característiques específiques per a proporcionar beneficis a l'usuari. Aquesta pràctica a efectes generals pot proporcionar beneficis emocionals, físics, socials, cognitius en diferents entorns, tant de manera individual com grupal. La importància del procés es troba en el seu disseny individual tenint en compte les característiques dels usuaris i els objectius que es volen aconseguir. (Delgado, Amor, Barranco, Barranco & Sanchez, 2017)

Les TAA a causa d'oferir un gran ventall de beneficis s'està desenvolupant notablement i cada vegada agafa més pes en relació amb l'activitat terapèutica.

A partir d'aquesta investigació, es farà una revisió d'informació científica per tal d'apropar-me a la pràctica i a la realitat dels professionals que l'imparteixen així com establir si aquesta té un impacte positiu en els professionals, com es treballen i apliquen aquestes teràpies, així com la realització d'una investigació a partir d'un qüestionari als mateixos professionals sobre la seva percepció respecte a la seva aplicació i resultats obtinguts.

Finalment, es farà un tancament del treball a través d'unes conclusions i aportacions personals.

2. JUSTIFICACIÓ I OBJECTIUS DE LA INVESTIGACIÓ

El present treball sorgeix a partir de diverses causes personals, primerament la meua relació individual amb els animals al llarg de la meua vida i els aspectes beneficiosos que he obtingut amb la seva companyia. En aquest punt sorgeix el meu interès per les

Teràpies Assistides amb animals enfocat als mateixos professionals per conèixer les seves percepcions, sentiments i experiències professionals.

M'agradaria conèixer i assolir informació científica i verídica sobre com s'aplica i quins són els seus beneficis. Per tant, em proposo a partir de la realització d'aquest treball portar a terme una investigació i cerca d'informació per aproximar-me al concepte de Teràpia Assistida per Animals, entendre que és exactament, els beneficis que pot tenir i d'aquesta manera conèixer la realitat dels professionals.

Personalment, coneixia en poca mida l'existència d'aquesta teràpia i on es pot impartir i com a futura professional de l'àmbit educatiu i pedagògic considero beneficiós per a la meva trajectòria conèixer tota la diversitat de pràctiques reconegudes que poden aportar un impacte rellevant en les persones.

En últim lloc, remarcar el meu interès per conèixer amb més profunditat i proximitat, els professionals que apliquen aquesta teràpia i com ells perceben l'aplicació i obtenen resultats, així com aconseguir conèixer l'impacte que té personalment per als professionals realitzar aquest tipus de teràpia.

Un cop plasmada la justificació, passem als objectius d'investigació als quals m'agradaria arribar.

2.1. OBJECTIU GENERAL

- Conèixer la realitat i l'experiència dels professionals que treballen amb TAA a Catalunya.

2.2. OBJECTIUS ESPECÍFICS

- Revisar la informació científica sobre la teràpia assistida amb animals.
- Apropament a l'actual professió de les teràpies assistides amb animals.
- Identificar quines institucions a Catalunya treballen desenvolupant el mètode terapèutic d'assistència amb animals.
- Determinar si aquesta pràctica té un impacte positiu pels professionals que l'aborden.
- Establir similituds i diferències de la percepció vivencial dels professionals de l'àmbit.

3. CONTEXTUALITZACIÓ

L'arribada de les TAA a Catalunya va tenir una trajectòria bastant llarga, tot i que des d'un primer inici va estar acceptada i valorada.

Aquesta s'inicia quan María Azkargorta, directora de la Fundació Affinity, va exposar davant del congrés mencionat "Animals de companyia i salut mental", que l'inici de les teràpies assistides va transcórrer en centres penitenciaris, on l'objectiu principal va ser promoure el paper dels animals de companyia dins la societat, així com la teràpia i l'educació assistida per animals de companyia a Espanya. En aquell congrés Mary Whyham va donar el seu testimoni sobre l'experiència que va viure durant els anys vuitanta portant el seu gos a centres penitenciaris. En aquell moment María Dolors Torner que dirigia l'entitat Affinity en l'adonar-se del que aquesta pràctica aportava a la societat, va iniciar tràmits per poder aplicar-la també als centres penitenciaris espanyols. No va ser fins al 1992 que la mateixa María Dolors Torner es va posar en contacte amb el Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, per tal d'aportar informació sobre aquestes teràpies assistides, les seves característiques i beneficis per a la societat. Aquesta informació va rebre una gran acollida i acceptació, ja que Catalunya posseïa el seu dret d'execució de legislació penitenciària, aspecte que facilitava la introducció d'aquesta nova pràctica en els centres pertinents. (Martínez, Matilla & Todó, 2010).

Pel que fa a la primera pràctica de teràpia assistida a Catalunya, aquesta es va realitzar el 1993 al centre Quatre Camins a la ciutat de Barcelona.

A partir d'aquest succeïment, de l'impacte positiu que aquesta pràctica va tenir en el centre Quatre Camins, i de l'acceptació del programa per part de la societat, es van introduir animals a altres departaments com el psiquiàtric de Brians, centre situat també a Barcelona, així com en programes a la presó Ponent de Lleida i la presó de Figueres. A partir de llavors van ser els mateixos centres els que demanaven programes de teràpia assistida o visites a causa de la millora notable que es produïa dins d'aquests. (Martínez, Matilla & Todó, 2010).

Des d'aleshores aquesta pràctica ha anat creixent a Catalunya i actualment existeixen un gran nombre d'entitats registrades que desenvolupen activitats en l'àmbit de la teràpia assistida a la comunitat autònoma. A més, a Catalunya existeix una llei que empara tots els gossos de servei, gossos per a persones sordes, gossos d'avís i gossos pigall, encara que no empara als gossos de teràpia assistida, tot i que sí que es pot trobar una llei que menciona aquests animals de teràpia la qual és la següent; LLEI

19/2009 (B.O.E. núm. 309, 24/12/2009, Sec. I Pàg. 109461), sobre l'accés entorn de les persones acompanyades de gossos d'assistència. En aquesta llei es deixa constància que aquests animals no són objecte d'aquesta i que s'han de regular a partir d'una normativa més específica. Una altra llei que es pot relacionar amb la pràctica a Catalunya és aquella que regula la protecció als animals, corresponent a la 12/2006, del 27 de juliol sobre la modificació de les lleis 3/1988 i 22/200328 (Martínez, Matilla, & Todó, 2010).

4. ESTRUCTURA DE LA INVESTIGACIÓ

Pel que fa a l'estructura del treball, aquest estarà classificat en tres blocs diferenciats que es veuran detallats en aquest i que mostraran una continuïtat coherent pel que fa al seu contingut. D'aquesta manera començaré amb una introducció sobre el tema seleccionat, seguida de la justificació conjuntament amb els objectius d'investigació i la pertinent contextualització.

Seguiré amb la redacció del marc teòric, és a dir tota la informació científica sobre les teràpies assistides amb animals i aspectes relacionats amb aquesta. Dins d'aquest gran bloc d'informació es trobaran les definicions sobre el concepte tractat, la seva història, tipologies, beneficis, col·lectius dirigits, els equips professionals que hi treballen, possibles riscos, entre altres.

En el següent apartat es detallarà més la part del treball relacionat amb el disseny d'investigació on es podrà visualitzar la mostra d'estudi, la metodologia emprada, les fases, les tècniques i instruments, el rigor científic i per últim la implementació del treball de camp.

Tot seguit es plasmarà la recollida de dades i anàlisis dels instruments utilitzats concloent en una triangulació.

Finalment, en l'últim apartat del treball se situarà la conclusió extensa i final d'investigació on es podrà considerar si s'han arribat als objectius fixats, l'impacte del qüestionari i la comparativa entre les pràctiques de teràpies assistides amb animals segons el centre on s'imparteix, les propostes de millora i futures línies d'investigació.

5. MARC CONCEPTUAL

5.1. LES TERÀPIES ASSISTIDES AMB ANIMALS (TAA)

Durant els últims anys el concepte de Teràpia Assistida s'ha expandit amb la conseqüència d'augmentar l'interès per aquesta pràctica, reconeixent que els animals poden ser un gran suport en l'àmbit terapèutic per millorar la salut física i emocional dels éssers humans.

La Teràpia Assistida amb animals, la podem definir segons els autors anteriors com *“una intervenció directa amb objectius predissenyats, on participa un animal que reuneix criteris específics, com a part indispensable pel tractament”*. Aquesta ha estat creada per tal de proporcionar beneficis físics, socials, emocionals i cognitius en diversos entorns, tant de manera individual com en grup, amb el suport de diferents animals. Aquesta pràctica sempre que s'aplica ha tingut un disseny previ i una avaluació posterior, i facilita interaccions positives entre persones i animals fomentant aquesta relació, millorant l'actitud i activitat de la persona.

Avui dia, podem dir que aquesta pràctica s'utilitza en major mesura per especialistes a diversos països, establint així dos tipus principals de teràpia segons els autors Oropesa, García, Puente & Matute (2009) els quals són:

- Gaudir de l'acompanyament de l'animal domèstic i la seva cura, que també aporta beneficis físics i psíquics.
- Rehabilitació per esquemes a partir del suport de l'animal. Aquesta última no necessàriament ha de ser amb un animal domèstic, ja que ha d'estar coordinat amb el professional i l'equip multidisciplinari que atén al pacient, reforçat al mateix temps amb indicadors terapèutics especials per a la persona amb diversitat.

Les sessions de TAA han ocasionat un augment d'activitats que amb el temps i la posada en pràctica en intervencions ocasionals, s'han convertit en procediments suportats per investigacions científiques fins a obtenir un reconeixement vàlid a partir dels resultats obtinguts. D'aquesta manera s'han pogut comparar les teràpies tradicionals amb les teràpies TAA, observant una millor eficàcia i acceptació de les últimes. Segons els autors, s'anomenen teràpies alternatives per a la rehabilitació i es consideren una excel·lent font per al terapeuta ocupacional.

Pel que fa als animals de Teràpia, es pot destacar que els utilitzats són; els gossos, els gats, els cavalls (equinoteràpia), els animals de granja i els dofins (delfinoteràpia), tot i

que Delgado, Amor, Barranco, Barranco & Sánchez (2017), ens remarquen que s'ha de tenir molt en compte les característiques pròpies de cada animal per tal d'aconseguir la idoneïtat segons el centre, les condicions de l'usuari (físiques i psíquiques), abans d'iniciar les sessions. Per aquest motiu l'animal més usual és el gos, per la seva eficàcia en l'ensinistrament, la varietat de races, temperaments i mides de l'animal. També s'ha de tenir en compte que aquest ha de ser capaç de respondre davant situacions i reaccions adverses i imprevistes.

A partir d'aquestes Teràpies Assistides es poden treballar, segons les autores anteriors quatre àrees diferents, aquestes són;

- Àrea psicològica i cognitiva: es pot assolir un augment en la capacitat d'atenció, en l'autoestima, confiança en un mateix, memòria, alhora que es treballa per disminuir aquells símptomes i comportaments propis de trastorn d'adaptació que pateix el pacient.
- Àrea comunicativa i del llenguatge: en els casos on aquesta àrea es veu perjudicada. A partir de les sessions es pot facilitar una comunicació tant verbal com no verbal, un increment en el vocabulari, pronunciar i construir frases de manera adequada, una millora en l'articulació de paraules i afavorir en la interiorització de noms de persones importants en la vida de la persona.
- Àrea psicomotora: es pot proporcionar una coordinació més adient, desenvolupament dels reflexos, millorar la pròpia mobilitat i habilitat motora i aprendre a relaxar la musculatura per no tenir episodis de tensió.
- Àrea d'aprenentatge: dirigida a l'adquisició d'aprenentatges de cura de l'animal, fent així que la persona es responsabilitzi, li proporcioni l'essencial (higiene, aliment) i fomenti la participació i joc de l'animal.

5.2. HISTÒRIA DE LES TERÀPIES ASSISTIDES AMB ANIMALS

Des de l'antiga Grècia, segons Gómez (2017), s'ha afirmat que ja es realitzaven passeigs amb animals amb aquelles persones que havien sigut diagnosticades amb alguna malaltia crònica per tal d'augmentar els nivells d'autoestima, fent així un apropament i contacte estret entre l'animal i la persona. Més tard, durant el segle XVII, ens menciona que els mateixos metges de l'època recomanaven muntar a cavall diàriament, per tant, podríem afirmar que aquestes pràctiques i teràpies s'han utilitzat des de l'antiguitat com a mètode terapèutic per prevenir, tractar o sanar diverses malalties de la població.

La mateixa autora relata que els mateixos investigadors i pensadors del s. XVII van descobrir que els animals posseïen un efecte positiu en la manera com les persones amb malalties es relacionaven amb ells. Un dels grans pensadors de l'època, John Locke era un gran defensor de les relacions animal-persona i de com la pràctica conjunta proporcionava una gran funció socialitzadora. Aquesta opinió es va començar a expandir i van sorgir les primeres teories sobre la influència de l'animal a la vida de la persona amb malaltia. Aquestes teories destacaven l'impacte positiu cap al sorgiment de beneficis en aquestes persones, que adquirien més tranquil·litat, calma, capacitats socials i un estat més relaxat.

Posteriorment, aquestes teories van arribar a Europa es van anar difonent i es van iniciar diversos projectes amb cavalls per tractar i rehabilitar a persones que patien discapacitats físiques. Aquests mateixos projectes van arribar als Estats Units i Gómez (2017), afirma que en l'actualitat s'aborden al voltant d'uns 500 programes d'equitació terapèutica enfocats a aquesta finalitat cap a la diversitat.

Passant a la part més practica, la mateixa autora, ens explica el recorregut i les primeres experiències de la posada en pràctica real d'aquesta teràpia. Aquesta ajuda dels animals per tractar a persones durant les sessions de teràpia es va donar per primer cop al Regne Unit, al Retreat de York, on William Tuke, pioner en el tractament de persones malaltes mentals, sense mètodes coercitius, va pensar que el reforç positiu podia ser un gran aliat per aquests usuaris i la seva recuperació. Temps després també va sorgir una altra experiència amb animals de companyia que intervenien en el tractament epilèptic en Bethel, Bielfield, Alemanya l'any 1867.

Aquest centre acull a més de 5.000 pacients que necessiten tractament a causa de trastorns físics i mentals, a més de ser un centre que col·labora amb animals fent que siguin part del seu dia a dia i tractament.

Es va destacant cada cop més la incorporació i apropament de l'animal com a part integral del tractament de malalties, tot i que no es formalitza la Teràpia Assistida amb Animals com a intervenció terapèutica. Posteriorment, és als Estats Units on s'aplica la primera experiència de Teràpia Assistida amb animals al Army Air Force Convalescent Center a Nova York durant els anys 1944 i 1945. Gómez (2017) menciona clarament que en aquest moment els mateixos animals eren els terapeutes que impactaven en els pacients, millorant la qualitat de vida d'aquests hospitalitzats, alhora que millorava la dels familiars que es trobaven en una situació adversa durant la Segona Guerra Mundial.

A continuació el 1948 el doctor Samuel B. Ross va fundar en Brewster, a prop de Nova York, el centre Green Chimneys Children's Service, que era una idea de granja per

educar als nens i joves que patien trastorns de comportament a partir de sessions de treball amb animals. Aquesta granja ofería una diversa i àmplia gamma d'activitats i tasques específiques que els joves havien de fer amb l'acompanyament de l'animal, també s'introduïa l'activitat lletera, aconseguint alhora una educació propera i familiar al voltant de natura i animals al mateix temps que ells gaudien.

A partir d'aquestes dues principals experiències mencionades anteriorment, i dels resultats obtinguts, es comencen a introduir diferents animals a les teràpies segons l'escenari de pràctica. L'autora Gómez ens relata la història d'un tractament el 1952, que va ser crucial pel descobriment dels beneficis i l'impacte del gos com a animal dins la teràpia.

Boris M. Levinson, psiquiatre, va aconseguir manifestar el potencial del seu gos com co-terapeuta de manera involuntària durant una de les seves sessions. El pacient d'alguna manera va adquirir un apropament amb l'animal i van desenvolupar una interacció positiva per casualitat al consultori. Levinson es va adonar, va observar el comportament del nen i a partir d'aquí el psiquiatre va començar a introduir la figura de l'animal com a intermediari entre ell i el pacient. Amb l'ajuda del gos aquest va desenvolupar uns nivells més alts de confiança en si mateix i en l'entorn terapèutic que va ser punt clau per a la seva recuperació. Amb aquesta experiència Levinson va poder detallar els aspectes i beneficis terapèutics que va tenir el pacient gràcies al contacte amb l'animal, tot que fins als anys 1969 no utilitza la nomenclatura "animals de teràpia".

Es destaca un altre autor rellevant a partir de Gómez (2017), ja que té relació amb el relat anterior i el seu descobriment del gos terapeuta, que és el Dr. Sigmund Freud a causa d'implicar de manera activa també la figura dels seus dos gossos durant les seves sessions de teràpia, pels quals mostrava un gran efecte i respecte. Aquest va percebre que quan els seus gossos eren a les sessions, als seus pacients els hi produïa una "energia" i influència que feia que estiguessin més tranquils, sobretot pacients nens o joves.

Seguint amb la trajectòria de les Teràpies Assistides, als anys setanta, l'autora principal mencionada, ens parla de Samuel i Elisabeth Corson, impulsors de Levinson, que van contribuir al descobriment i van crear un programa per avaluar la fiabilitat i viabilitat de la Teràpia Assistida amb Animals de companyia en l'entorn hospitalari. Amb aquesta pràctica van obtenir millores i resultats que abans no s'havien aconseguit relacionats amb la comunicació, l'autoestima i augments en els nivells d'autonomia, responsabilitat pròpia i cap al mateix animal. Amb aquest programa van esclatar els estudis i

investigacions focalitzades a mostrar l'impacte positiu d'aquestes teràpies i es van augmentar de manera significativa, segons també Gómez (2017).

L'esdeveniment que succeeix a l'anterior apareix el 1980 per E. Friedman, J. Lynch i S. Thomas en publicar, segons paraules de l'autora Gómez (2017), un estudi anomenat "Animals de companyia i supervivència en pacients un any després de sortir d'una unitat de cures coronàries" a un total de 92 persones. En aquest punt el doctor va fixar una distinció entre la fisiologia de l'exclusió, on es trobava la lluita/fugida i l'alienació, i la fisiologia de la inclusió que incloïa la relaxació, menor quietud autonòmica i longevitat augmentada.

La història de les Teràpies Assistides ha estat molt extensa. Al llarg del temps, han anat sorgint esdeveniments que han promogut la seva importància i visualització. A països com Suècia, Estats Units o Austràlia, es reconeix la importància dels animals a la vida humana i tots els beneficis que poden aportar amb la seva companyia. Gómez (2017), menciona que gràcies a aquest reconeixement s'han arribat a crear lleis que permeten la residència d'un animal amb fins terapèutics dins les llars on no està permès la tinença d'animals, ja que aquest és considerat un peça clau i necessària per a un tractament sanitari.

En l'actualitat, la Teràpia Assistida en alguns països està reconeguda i s'ha demostrat que impacten de manera positiva en els usuaris als quals s'aplica. A banda, s'ha produït un gran creixement del concepte i aplicabilitat en descobrir tot el ventall de beneficis que aquesta proporciona a l'ésser humà. Les interaccions entre humà-animal no només s'apliquen en aquesta pràctica, però no és essencial ni necessari l'àmbit terapèutic perquè aquestes relacions produeixin efectes positius en les persones.

Finalment, cal esmentar que aquest relat sobre la història de les Teràpies assistides amb animals ha estat un recorregut a grans trets, destacant els primers descobriments i posades en pràctica a la realitat. S'ha pogut verificar l'eficàcia d'aquesta tècnica terapèutica i es pot veure la seva gran expansió des dels seus inicis. Aquests no són tots els descobriments rellevats existents, ja que l'extensió dels relats són molt amplis i detallats.

Com ve diu l'autora Gómez (2017), aquest gran descobriment s'ha pogut observar inicialment a l'antiga Grècia, manifestant el benefici dels animals en malalts mentals en la pròpia autoestima, fins a arribar als Estats Units i Europa. Actualment, en aquests països, es porten a terme un gran nombre de projectes i investigacions dirigides a enfortir aquesta modalitat terapèutica, demostrant evidències reals succeïdes durant les sessions de treball de les persones implicades. Als Estats Units és on per primera

vegada la teràpia assistida es reconeix com una pràctica integrada a altres tractaments psicològics i farmacològics.

5.3. TIPOLOGIES DE TERÀPIES ASSISTIDES AMB ANIMALS

La fundació Affinity va ser la primera a introduir a Espanya les Teràpies Assistides per Animals. A partir d'aquest moment s'ha considerat la teràpia i l'educació assistida amb animals de companyia una teràpia associada i dirigida a diferents patologies i condicions que poden tenir les persones humanes amb resultats òptims.

Tal com ens diu Martínez & Canals (2012), introduir el gos o el gat en el tractament de nens amb autisme, nivells alts de timidesa patològica, trastorns emocionals, falta de sensibilització, o persones amb Alzheimer i depressions recurrents, està mostrant uns beneficis altament notoris en totes aquelles experiències que s'han realitzat al nostre país i en països occidentals.

Com bé s'ha plasmat anteriorment aquesta teràpia integra diversos àmbits de treball com són el mèdic, psiquiàtric, psicològic, educatiu i social. D'aquesta manera l'autor també remarca que els usuaris més directes a aquesta pràctica estan marcats pel decurs evolutiu, és a dir, predominen la corresponent etapa evolutiva dels nens i adolescents, així com l'etapa involutiva referida als ancians.

El mateix autor també ens aclareix que les patologies més comunes destacables per a la introducció de les TAA en el col·lectiu infantil són; l'Autisme, Trastorns dissociatius, l'àmbit depressiu, síndrome d'hiperactivitat amb dèficit d'atenció, la timidesa patològica, discapacitats psíquiques i sensorials i dificultats d'aprenentatge.

En el cas de la població geriàtrica, en canvi, tenim altres aspectes destacables com la patologia demencial i depressiva, neurosis d'ansietat, fòbies i trastorns addictius.

Relacionat amb el col·lectiu més general saber que per qualsevol edat l'aplicació més sol·licitada o reconeguda és per tractar la drogodependència i les patologies d'agressivitat. Per aquesta esmentada anteriorment s'han de tenir en compte els centres penitenciaris.

5.3.1. SEGONS L'ANIMAL

Per portar a terme la pràctica de la teràpia assistida amb animals, és cert que trobem un ampli ventall d'animals que poden intervenir satisfactòriament com els gats, ocells, conills, animals de granja, etc. Tot i això, a continuació es relataran els tres grans tipus

de teràpies assistides amb animals més conegudes per la societat, aquests són l'equinoteràpia, la delfinoteràpia i la canoteràpia.

Pel que fa a l'**equinoteràpia**, aquesta tipologia es considera segons el National Center for Equine Facilitated Therapy (NCEFT) citat per Ruiz (2016), una estratègia de tractament que consisteix a utilitzar el moviment de l'animal, en aquest cas el cavall, com a part essencial d'un programa d'intervenció coordinat, amb l'objectiu d'aconseguir millores funcionals en diverses àrees com la teràpia física, ocupacional, de parla i llenguatge. D'aquesta manera s'observa que els moviments que produeix l'animal faciliten l'entrada sensorial, tàctil, propioceptiva, entre altres que fa que es produeixin canvis en la integració sensorial i en les relacionades amb les habilitats d'atenció. Com bé menciona l'autora, guiar a un cavall requereix ajustar la seva pròpia postura, ja que existeixen multitud de posicions en la persona sobre el cavall (inclinada cap al darrere, davant, de costat, mirant cap enrere...). Aquestes poden influir en gran manera en el treball de la posició corporal de l'individu, a més l'animal també haurà d'acomodar-se a aquests moviments produïts per la persona i al temps d'aquesta, així com la postura equilibrada.

L'autora anterior al·lega que l'equinoteràpia també pot tenir un impacte positiu en la rehabilitació de músculs, en la recuperació o millora de l'equilibri i en l'elevació de l'autoestima en víctimes d'accidents greus, persones que pateixen paràlisis cerebral, entre altres discapacitats. Aquesta seguretat en l'individu es va incrementant a l'hora que va perdent la por de muntar a cavall, influït també per les relacions socials que es poden crear amb persones que no tenen aquesta por i que mostren seguretat, per tant, la integració social de l'individu millora.

Respecte a la **delfinoteràpia** aquesta és una altra tècnica que es porta a terme amb la interacció persona-dofí, on les sessions es desenvolupen i es dirigeixen amb la supervisió d'un terapeuta.

Aquesta teràpia pretén millorar la qualitat de vida, tant d'infants i joves com d'adults que pateixen problemes de salut i malalties cròniques i d'orde psicològic, segons Ruiz (2016). Com bé menciona l'autora amb el pas del temps s'ha pogut observar i comprovar que aquesta tipologia de teràpia és efectiva, ja que l'animal involucrat, en aquest cas el dofí, produeix en les persones una harmonització entre l'hemisferi dret i esquerra del cervell a causa de les ondes cerebrals dels pacients en contacte amb l'animal, produint un estat mental i físic de pau i relaxació similars als resultats que s'obtenen durant les meditacions.

L'autora anterior exposa al mateix temps que els sorolls que emeten els dofins poden aconseguir equilibrar l'homeòstasi corporal. Les sessions que s'organitzen amb l'animal anomenat, normalment, es produeixen durant sessions de banys amb contacte estret a partir d'exercicis, jocs, carícies entre la persona i l'animal entre altres. Amb això, s'assoleix augmentar la pròpia seguretat i confiança, a més d'interioritzar una gran relaxació. En el cas dels infants, la pràctica amb el dofí produeix una millora en el nivell d'atenció i capacitat de comunicació, a més de ser indicades pels seus beneficis per persones amb síndrome de Down, retard psicomotor, paràlisi cerebral, autisme, nens amb TDAH, depressió, epilèpsia, malalties cròniques o terminals i amb accidents vasculars.

Per altra banda, també s'exposa la seva idea que la delfinoteràpia és beneficiosa per a quasi tots els usuaris anomenats anteriorment, ja que la pell d'aquest fa de suport dels receptors de les terminacions nervioses i amb això, es percep les ondes emeses per l'animal, les quals arriben a l'oïda, cervell i produeixen una estimulació selectiva.

Aquests animals destaquen per tenir dins les emissions acústiques una gran varietat de sorolls auditius per l'ésser humà com infrasons. Amb tot el conjunt de condicions, aquestes teràpies impacten positivament en el nivell d'atenció a partir de l'interès que mostra la persona per tenir contacte amb el dofí, el nivell de motivació dels usuaris que participen, i a banda es poden aconseguir objectius relacionats amb el llenguatge i el pensament conceptual.

Per últim Ruiz (2016), ens diu que la tècnica terapèutica de la **canoteràpia** s'utilitza majoritàriament per tractar usuaris amb diversitat funcional, és a dir, tan física, psíquica i emocional, en diferents col·lectius. L'animal s'entrena i s'educa per poder acomplir activitats sensorials i perceptives.

Actualment, aquestes teràpies s'han diversificat en gran manera, i no només existeixen gossos que participen en aquestes teràpies assistides, sinó que podem trobar aquests animals d'assistència per a persones que pateixen episodis d'epilèpsia, sent capaços d'avisar amb antelació d'aquestes situacions, o en el cas de persones que necessiten estar controlats pel que fa als nivells de glucosa en sang, aquest animal és capaç de percebre i assistir moltes situacions adverses per algunes persones.

5.3.2. SEGONS L'ENTORN D'APLICACIÓ

Existeixen diferents àmbits o entorns d'aplicació per a les TAA. Per començar faré menció a la **població geriàtrica**, on l'autora Parra (2017), declara que va poder extreure

conclusions rellevants sobre l'impacte i el que proporciona aquesta pràctica majoritàriament a aquests usuaris.

Aquestes mostren que les persones d'edat avançada són un dels col·lectius beneficiaris de la presència d'un animal, ja que els hi proporciona una gran companyia i afecte que pot aconseguir una disminució del sentiment de soledat, aspecte molt comú en aquestes edats que pot influir en la vida quotidiana de la persona que viu al centre geriàtric. Per tant, la mateixa autora afirma que aquestes teràpies influeixen positivament en la salut mental, emocional i física.

Seguidament, l'entorn de les **TAA en hospitals** és un altre àmbit bastant comú per aquesta aplicació, ja que la presència dels animals, com diu Ruiz (2016), ajuda als pacients a sortir de la rutina diària que viuen contínuament, fent que obtinguin un canvi amb visió positiva a causa de la distracció i l'oblit del malestar causats per la malaltia patida. Per altra banda, aquesta intervenció als hospitals pot assolir una millora en la rehabilitació a causa de la motivació extra que proporciona tenir aquest contacte amb l'animal. També s'ha comprovat en alguns centres hospitalaris que el fet d'introduir les TAA als pacients ha produït una millora significativa en les habilitats verbals, la capacitat memorística, relacions interpersonals i mobilitat entre molts altres.

Un altre entorn conegut per a aquesta aplicació és en la **població penitenciària** on l'autor Parra (2017), esmenta que s'han dut a terme programes acompanyats d'animals a escala nacional i internacional dins d'aquests centres o dels centres per a menors. En aquest cas la pràctica és dur a terme per tractar la reeducació i inserció social de les persones internes. Aquestes teràpies amb animals aconsegueixen els objectius dels usuaris dirigits a vèncer problemes relacionats amb l'autoestima, a més de facilitar un clima més positiu, càlid, relaxat i sociable.

Destaco tot seguit l'entorn de les **TAA en centres per a persones amb trastorns del desenvolupament**, on Ruiz (2016) mostra que dins d'aquests centres els usuaris que trobem són els que mostren algun tipus de disfunció física o psíquica. Així, la teràpia assistida amb animals recull totes aquelles activitats de presa de contacte físic, d'ensenyament i de responsabilitat de l'auto cura i de cura del mateix animal, exercicis que estimulin l'usuari, entre moltes altres que es poden portar a terme. Pel que fa als usuaris assignats per les TAA, en aquest cas es pot destacar les persones que pateixen paràlisi cerebral de qualsevol classe, amb els que es treballa normalment amb l'equinoteràpia, explicada anteriorment i l'estimulació involuntària de les extremitats de la persona, per aportar millores a la salut física.

En referència a les **TAA en l'entorn de programes amb animals de servei**, que es porten a terme amb animals co-terapèutics. Aquests animals que prèviament han estat educats i entrenats ofereixen ajuda pel que fa a orientació, equilibri, acompanyament en activitats quotidianes de persones amb dificultats, segons cites de Ruiz (2016).

Un altre tipus d'entorn rellevant és en **centres educatius**, on aquesta pràctica pot traslladar-se de manera efectiva i eficient a centres educatius per realitzar multitud d'activitats i intervencions amb un animal. Així com pot ser ensenyar i treballar les habilitats cognitives, desenvolupar i adquirir capacitats motores, adquisició de llenguatge i la socialització d'aquests destinataris a través de les mateixes teràpies. D'aquesta manera es potencia les conductes prosocials, la resolució de problemes, l'assertivitat, l'autonomia pròpia personal, la responsabilitat, la cura i control d'impulsos. (Ruiz, 2016)

Finalment, les **TAA en població infantil/juvenil**, s'ha comprovat que la companyia durant aquestes etapes de creixement d'un animal afavoreix de manera notòria el desenvolupament emocional saludable. Parra (2017) relata que l'acompanyament de l'animal provoca un augment i facilitat a l'hora d'augmentar l'autoestima i la confiança, el sentit de la responsabilitat, autonomia i diversos valors socials com l'empatia.

Altrament, existeixen aspectes rellevants com el vincle facilitador entre els infants i joves, fins i tot aconseguint que aquells que no tenen la companyia d'altres nens se sentin acompanyats. En casos de nens temorosos augmenta la confiança suficient per començar a explorar l'entorn autònomament. En últim lloc, remarcar també segons l'autora que amb el pas del temps s'ha comprovat que els nens que creixen convivint amb animals domèstics tenen nivells d'agressivitat més baixos, sent així nens amb més tolerància, respectuós/a cap a les normes, equilibrat/da emocionalment i amb confiança en si mateixos.

5.4. BENEFICIS DE LES TAA

La Teràpia Assistida amb Animals ha anat evolucionant al mateix temps que els resultats sobre estudis que mostren beneficis cap a l'usuari tractat. Aquests beneficis terapèutics es poden plantejar com una extensió per a la salut, aportant millores significatives. (Moreno, 2015)

Per tal de plasmar tots els punts que pot abordar aquest apartat sobre els beneficis de les TAA, a continuació faré una divisió, seguint mencions de l'autor Muñoz (2017), en

tres blocs. En el primer mostraré una classificació dels beneficis focalitzats per grups de persones; infants, tercera edat, persones en centres penitenciaris i discapacitats, en el segon plasmaré tres categories; físic, psíquic, psicològic, i per finalitzar donaré un punt de vista global sobre aquest concepte de beneficis de TAA.

Començant pel **primer bloc** trobem el grup beneficiari infantil, on els diversos autors assenyalen que els principals beneficis són:

- Augment del contacte afectiu a partir de la pràctica. S'ha establert que aquests infants obtenen un coneixement més profund de les seves emocions i sentiments, a més de sentir una confiança plena per exterioritzar-los, donant pas a un augment en la comunicació i minimització dels bloquejos emocionals.
- Increment dels nivells d'atenció.
- Coneixement i interiorització del respecte cap a les normes i de la mateixa responsabilitat.
- Control de l'agressivitat i disminució d'aquesta, ja que l'animal educat no proporciona en cap moment situacions agressives ni d'atac.
- Millora de les relacions interpersonals i socials, tant amb persones de l'entorn proper com persones desconegudes.
- Creixement de l'autoestima, a causa de l'adquisició d'una visió pròpia com a persona de profit, tenint responsabilitats i rols d'utilitat cap a l'animal.

Seguidament, es troba el col·lectiu geriàtric, on la figura de l'animal compleix un eix essencial en la disminució de sentiments negatius, com poden ser la soledat, normalment acompanyat de depressions o nivells d'avorriment elevats. D'aquesta manera participar en activitats grupals o individuals amb la companyia d'un animal poden provocar un augment elevat en la seva recuperació i estat d'ànim. La pràctica a partir, en aquest cas, de gossos, fomenta també la disminució d'ansietat, un ambient de llar, familiar, agradable i de confiança dins les residències. (Muñoz, 2017)

El tercer grup al qual es fa menció és el col·lectiu penitenciar, on els beneficis es divideixen en un augment de la pròpia autoestima, una elevada capacitació per transmetre afecte sense recórrer a l'amenaça, foment de la responsabilitat, millora de l'ambient social del centre o increment en la comunicació dels usuaris. Aquestes sessions només es poden realitzar dins del mateix centre, per aquest motiu, l'animal més adequat per introduir és el gos. (Muñoz, 2017)

L'últim col·lectiu dins el primer bloc fa referència a persones amb discapacitats, com la síndrome de Down, on a partir de la pràctica amb delfinoteràpia es va descobrir que la

teràpia proporcionava un gran coneixement i aprenentatge a les persones, a més d'un correcte desenvolupament biopsicosocial i una ampliació del nivell d'inserció social i familiar. També hi són presents altres beneficis com les relacions amb l'àmbit emocional, participatiu i de socialització. (Muñoz, 2017)

Al **segon bloc** es mostra una agrupació dels beneficis fisiològics i psicològics que s'estableixen a causa de les TAA.

Els beneficis fisiològics són aquells que l'animal proporciona relacionats amb la relaxació mental i muscular, la llibertat, la independència personal i l'augment de força muscular, ja que durant les sessions és primordial el moviment continu i les accions repetitives. (Muñoz, 2017)

Pel que fa als beneficis psicològics, aquests són més extensos a causa d'abraçar un ventall més ampli. Aquests poden ser l'orientació en la realitat per aquelles persones que es desorienten amb facilitat o amb una malaltia com l'Alzheimer, en què l'animal pot ser clau. També pot millorar trastorns de dèficit d'atenció a causa de generar interès per conèixer i aprendre millorant alhora la concentració de la persona i l'influència en l'estat d'ànim, proporcionant efectes positius. Uns altres aspectes positius són l'ajuda per la superació de depressions i l'augment en la col·laboració entre professional i pacient. L'animal pot ser un estímul social, fomentant el contacte físic i social per establir relacions interpersonals i sent un incentiu motivador per a la realització d'altres tasques o activitats de rehabilitació. (Muñoz, 2017)

Per finalitzar amb el concepte de beneficis, el **tercer bloc** detalla aquells transversals, que s'obtenen en qualsevol posada de les TAA. Aquests són:

- L'empatia que adopten amb l'animal de treball, ja que en moltes ocasions s'identifiquen abans amb l'animal que amb la persona, per tant, això facilita el coneixement dels sentiments de l'animal a través del seu llenguatge corporal.
- Enfocament exterior, l'animal ajuda a tractar aspectes com l'estrès, la depressió, la baixa autoestima, entre altres... Fent que adaptin una nova visió sobre l'entorn que els envolta, aconseguint una millora notable.
- Relacions, sobretot pel que fa a la comunicació de l'usuari gràcies al tractament de les emocions durant les sessions.
- Acceptació, l'animal no jutja, amb la qual cosa la persona sempre se sent valorada i acceptada.
- Entreteniment, que ofereix l'animal sobretot als usuaris interns en institucions o que passen una gran part del seu temps.

- Socialització, millora de les relacions interpersonals a causa de l'estat d'ànim que l'animal projecta en els pacients d'alegria i serenitat.
- Contacte físic, és essencial treballar el contacte físic per facilitar un correcte desenvolupament del creixement psicològic.
- Estímul multisensorial, ja que l'animal és capaç de captar l'atenció i la motivació de l'usuari.
- Instrumentals, les persones amb sordesa poden enriquir-se molt d'un animal, perquè aquests estan preparats per facilitar la vida quotidiana, aconseguint que les persones siguin més autònomes.

5.5. COL·LECTIUS INFANTILS BENEFICIARIS DE LA INTERVENCIÓ AMB LES TAA

La pràctica de les TAA és un mètode que es caracteritza per la multitud d'àrees diverses que pot desenvolupar, sobretot en el desenvolupament infantil. A més, ens trobem davant una teràpia que fomenta valors com la sensibilitat, l'amor, el respecte per tots els éssers vius i altres aspectes com l'atenció, la competència, les habilitats socials i la concentració, essencials durant aquesta etapa. Com mostra l'autor Parra (2017), *“L'atenció dels animals de companyia potencia en gran manera l'autoestima dels nens, un sentiment d'empatia, així com les seves habilitats socials”*, a més diu que el gos és beneficiós per al desenvolupament del nen.

A continuació es relataran els diferents col·lectius infantils beneficiaris d'aquesta pràctica terapèutica a partir de la informació extreta de l'autora Parra (2017).

Infants en situació de risc/exclusió social

Els infants que es troben en aquesta situació de risc o exclusió social en algunes situacions no són atesos adequadament, a causa que l'educador o terapeuta que els tracta no arriba a connectar o establir una relació basada en l'afecte i confiança necessària per treballar de manera exitosa. D'aquesta manera l'animal pot ser un gran aliat i facilitador d'aquesta confiança, ja que l'infant el pot acariciar, generar sentiments d'empatia, inclús pot ser un ésser viu al qui explicar les inquietuds i problemes personals. Segons l'Associació que ens menciona l'autora Parra (2017), existeixen un seguit de beneficis específics que les TAA proporcionen a aquest col·lectiu, els quals són:

- ❖ Brindar un espai terapèutic on predomini la seguretat, un clima d'acceptació vàlid, confiança plena, per tal d'abordar la intervenció de manera eficaç.

- ❖ Facilitar l'expressió emocional.
- ❖ Fomentar l'establiment d'una bona relació entre pacient i terapeuta.
- ❖ Aconseguir la reducció de nivells de tensió, ansietat i agressivitat dels infants.
- ❖ Afavorir l'autoregulació emocional i l'atenció dels objectius de teràpia.

Infants amb discapacitat física i psíquica

Molt sovint podem trobar que dins aquest col·lectiu els infants són infeliços i la seva immaduresa emocional els hi ocasiona una preocupació només de problemes personals, fent així que tinguin un nivell més baix d'autoestima. El sentiment d'inferioritat, en alguns casos, es veu incrementat per la sobreprotecció dels pares provocant un sentiment encara més elevat d'incapacitat, tot i que molt sovint aquests infants són capaços per si mateixos d'aconseguir èxits de manera autònoma. Com esmenta Parra (2017), introduir un animal de companyia a la vida d'aquests nens pot reduir aquests sentiments, no només dels infants, sinó dels mateixos pares, arribant a millorar notablement àrees de desenvolupament com les dirigides a les habilitats socials, la psicomotricitat, la cura personal i de l'animal, la comunicació i el llenguatge.

“El gos normalitza l'entorn social de la persona amb una discapacitat que d'una altra manera podria ser ignorat o tractat maldestrament”. (Parra, 2017)

Infants amb dificultats d'aprenentatge

S'ha demostrat segons mencions del mateix autor anterior, que els animals són estímuls d'interès constant pels infants, obtenint una distracció que dissipa les tensions i mitiga l'ansietat que poden tenir els educadors.

D'aquesta manera introduir l'animal en el procés d'ensenyament-aprenentatge pot ajudar a l'educador, ja que produeix una motivació elevada. L'animal no es basa en prejudicis i amb aquest el centre adquireix un clima més proper a la natura, a la diversió i al respecte. Aquest col·lectiu es caracteritza per tenir dos dificultats educatives principals: la falta d'interès per l'aprenentatge i la baixa motivació, aspectes que aquesta pràctica desenvolupa notablement. (Parra, 2017)

L'animal crea un ambient adequat per al treball terapèutic i educatiu, al mateix temps que permet que els infants obtinguin nous aprenentatges, habilitats i disminueixin comportaments dels diversos trastorns existents d'aprenentatge.

Així mateix, estudis realitzats han demostrat que la presència de l'animal en l'adquisició d'aprenentatge en aquest col·lectiu es transforma en saludable, provocant un vincle sa i especial entre nen-animal. Per aquest motiu la interacció amb l'infant per part de l'animal, adquireix una visió no només de facilitador o company, sinó que es converteix

en terapeuta, amic i mestre, sent capaç d'assolir una adquisició de nous coneixements. (Parra, 2017)

Com últim aspecte a mencionar dins d'aquest col·lectiu, destacar que quan un nen aprèn i se n'adona, el seu nivell d'ansietat disminueix notablement, a causa de l'obtenció d'un objectiu i amb això una millor autoestima que vol dir una facilitació pel desenvolupament d'una altra. El gos pot ser el desencadenant principal d'una consecució d'objectius i facilitador del desenvolupament de l'infant. (Parra, 2017)

Infants amb problemes de conducta

Els nens/es amb problemes de conducta són uns excel·lents candidats a les TAA a causa del primer factor que donen els animals, la calma. Dins les teràpies, aquest contacte directe amb l'animal aconsegueix una disminució de comportaments inadequats o agressius, alhora que una atenció dirigida a l'exterior. Amb la consecució d'aquesta atenció amb l'ajuda de l'animal, el nerviosisme i les agressions disminueixen adquirint un entorn sa, amb un bon clima, tranquil i educatiu. (Parra, 2017)

La Fundació Affinity (2022) afirma, després d'haver realitzat els vuit congressos sobre TEACC (comunicació visual, mitjançant imatges que representen paraules) destaca que;

“Els animals de companyia augmenten l'autoestima, disminueixen l'ansietat i agressivitat, entre altres beneficis dels quals cada vegada s'entenen més evidències”.

Infants amb trastorns del desenvolupament

Trastorn per dèficit d'atenció i hiperactivitat:

Aquests infants necessiten introduir a la seva vida calma i disminució dels nivells d'ansietat i estrès, sent l'animal una via de conducta per aquesta consecució. Diferents estudis mostren evidències de què acariciar un animal és beneficiós per a la salut i benestar d'una persona, ja que la qualitat de les relacions socials se sotmet en gran part pel tacte. (Parra, 2017)

L'animal per l'usuari és un ésser viu que els hi proporciona plena confiança, estima, al qual poden tocar, abraçar, parlar i treballar conjuntament. A partir d'aquí l'autora mencionada anteriorment, va establir un seguit de maneres de treballar amb animals de teràpia per a nens amb aquesta tipologia de trastorn.

El primer d'ells parla del **treball com a font de tranquil·litat i atenció**, on a partir d'aquesta atenció focalitzada els nivells de tranquil·litat augmenten, fent així que l'infant augmenti la seva concentració. Aquest aspecte es veu influenciat per la presència de

l'animal i el seu comportament impredecible, alhora que provoca al nen una necessitat de saber i conèixer a partir de la formulació de preguntes correctament formulades i el diàleg amb el professional per obtenir les respostes.

Amb aquesta pràctica finalment s'aconsegueix un clima adequat i facilitador per l'educació del nen/a i una facilitació de les sessions al professional terapèutic.

El següent tipus de **treball és l'enfocat a l'objecte transicional**, és a dir, l'animal es pot convertir per aquests infants en l'eix principal que els ajuda a manejar l'estrès, la inseguretat personal i l'ansietat. Com menciona l'autora l'animal és un fil conductor per a l'expressió de sentiments i experiències, que en molts casos no són capaços de verbalitzar als terapeutes. L'animal com a objecte transicional pot treballar diverses àrees com l'autodisciplina, la concentració, l'autoestima i la comunicació, entre altres.

La tercera manera de **treball està dirigida al joc**, per tant, l'animal s'observa com un acompanyant de joc, que no desafia i que permet millorar les habilitats socials. A banda, aquesta interacció augmenta la capacitat de comunicació i facilitat per mantenir relacions socials amb altres animals o persones de l'entorn. S'ha de destacar paraules de Parra (2017) que expressen que *“els nens amb TDAH i trastorns de conducta juguen atribuint catorze sentiments negatius als seus companys, pares i adults propers”*. Projecten hostilitat en ells i justifiquen el comportament agressiu, fent així que la introducció d'un animal afavoreixi la interacció positiva entre infant i terapeuta.

Per acabar el **treball com a reforç de conductes** és un mètode que s'utilitza quan l'infant es troba en un punt d'interès per l'animal amb el qual treballa, d'aquesta manera s'accentua el treball i es reforcen àmbits relacionats amb la relaxació, seguiment d'instruccions i reforç de conductes amb l'animal. Amb aquest treball també és notori l'adquisició de millores en la concentració, la confiança pròpia i els nivells més baixos d'ansietat.

Trastorn d'Aspecte Autista (TEA):

“Els TEA són un conjunt d'alteracions en neurodesenvolupament que afecten les funcions cerebrals superiors de l'individu i que s'expressen amb un grau major o menor d'afectació”. (Parra, 2021)

A partir de les TAA, en aquest cas introduïdes normalment per la figura del gos, l'infant percep condicions que manquen a les persones. El nen/a capta millor els actes d'aquest animal, ja que manquen de vocabulari, són repetitius i constant, aconseguint una similitud amb els moviments del mateix usuari.

Parra (2017) destaca que el pacient autista es caracteritza per mostrar un aïllament social, interaccions socials limitades a persones properes, agressivitat amb ells mateixos o altres. Amb els gossos de teràpia aquests obtenen un suport emocional i una atenció propera que pot fer que l'infant no recordi temporalment aquella situació que l'incomoda o turmenta.

La capacitat de la creativitat també es veu influïda així com les habilitats socials i emocionals, tot i que per aconseguir resultats reals positius aquestes sessions de teràpies han de ser continuades, inclús depèn de la situació de la persona atesa es pot introduir un altre animal que no sigui el gos, com el cavall.

Per finalitzar aquest apartat de la mateixa autora, plasmar a partir de quatre nivells els avenços que aquests infants poden adquirir.

- ❖ A nivell emocional: superant traumes, temors, millorant l'autoestima i confiança i la disminució d'ansietat.
- ❖ A nivell sensoriomotriu: augmentant l'equilibri i la coordinació, millorant la postura, la flexibilitat i enfortint el to muscular.
- ❖ A nivell cognitiu: amb l'adquisició de llenguatge, prenent consciència de l'espai-temps, augmentant la capacitat de concentració i la motivació.
- ❖ A nivell social: Obtenint un augment per l'interès de les relacions socials, millorant la integració en espais amb altres persones, fomentant la comunicació i el treball en equip, ja que amb la companyia del gos poden sorgir tasques comunes amb altres infants.

5.6. EQUIPS DE TREBALL

La fundació Affinity (2022) declara que per portar a terme la pràctica de la TAA, els professionals que l'imparteixen no han de ser experts en cadascun dels camps que es veuen influenciats durant aquestes, sinó que el realment important és que els professionals tinguin la suficient formació i capacitat en diverses àrees com la salut i l'educació per poder abordar problemàtiques relacionades amb aquestes. Els usuaris destinats poden tenir afectada la salut mental, diversitat funcional, ser víctimes de violència de gènere, poden ser persones en risc d'exclusió social o interns en centres penitenciaris, entre altres mencionats anteriorment.

Aquests professionals han de posseir coneixements d'ensinistrament caní, comportament i benestar animal per aplicar-les de manera correcta. A més, s'ha de tenir en compte que durant les TAA l'animal és l'element central i el que marca els

procediments, per la qual cosa, és essencial una bona formació i crear unes sessions adaptades tant pel pacient com per l'animal. La persona que imparteix les TAA ha de conèixer els aspectes bàsics de la cura de l'animal i ha de ser conscient de les reaccions que pugui tenir, com pot ser l'estrès, i anteposar-se a possibles reaccions inesperades per reconduir-les. En aquests casos cal destacar la menció de la importància en la detecció d'estats emocionals i la rapidesa d'actuació davant d'aquests.

A causa de la importància d'aquesta pràctica també s'ha de tenir en compte tot l'equip de treball que constitueixen les intervencions. Aquests professionals ocupen tots uns papers importants i aporten funcions essencials per a l'adquisició de les millores. L'equip multidisciplinari normalment està format per un terapeuta o educador, encarregat de dirigir les sessions, un ensinistrador professional, que selecciona l'animal més adient així com s'encarrega de l'ensinistrament per tal d'analitzar la complementaritat entre pacient-animal a més de tutelar i guiar, un guia tècnic, el qual intervindrà durant les sessions seguint indicacions del terapeuta o educador i la figura del co-terapeuta, que realitzarà un reforç en l'elecció de l'animal per algunes sessions específiques. En l'equip també s'incorporen les figures dels psicòlegs, logopedes, educadors, metges, fisioterapeutes, entre altres. (Parra, 2017)

Per finalitzar l'apartat cal remarcar amb més profunditat la figura del tècnic en TAA, ja que aquest produeix una tasca essencial com desenvolupar programes que afavoreixen la consecució d'objectius concrets als usuaris amb necessitats especials dins d'un programa terapèutic o educatiu. Això sempre amb col·laboració i participació d'altres professionals dels sectors de la salut i l'educació. (Affinity, 2022)

D'aquesta manera el tècnic serà la persona responsable del transcurs de les sessions de teràpies i del maneig dels animals. Aquestes sessions programades pel tècnic especialitzat hauran de tenir una asseguradora de responsabilitat civil abans d'iniciar-se.

Un requisit dels professionals com a tècnics és la col·laboració i saber treballar en equip amb la resta de professionals del centre on es produiran les teràpies, així com apreciar i entendre la resta de professions involucrades en la recuperació o tractament de l'usuari. Per aquest motiu el professional també ha d'estar informat de manera continuada de les patologies o malalties del grup de persones amb les quals treballa.

La fundació Affinity també marca com aspectes imprescindibles que l'equip de IAA (Intervenció Assistida amb Animals) incorpori en el seu treball la confidencialitat i consentiment dels usuaris atesos durant tot el programa. S'ha de complir els

procediments de protecció de dades i aquelles persones voluntàries hauran de passar per controls d'antecedents per assegurar un control en les sessions.

Per finalitzar amb aquesta figura, recalcar una funció primordial que consisteix en l'avaluació dels programes de IAA, adjuntant evidències reals, per tal d'informar a la resta de l'equip dels avenços obtinguts per tal de continuar adequant i dirigint el desenvolupament del programa garantint una sostenibilitat.

Tot l'esmentat i l'experiència dels professionals es veu influenciada per la formació permanent que mantenen aquests tècnics en TAA.

5.6.1. ROL I FUNCIONS DEL PEDAGOG EN LES TAA

La figura del pedagog dins aquesta pràctica ha de ser capaç d'adaptar-se contínuament als canvis actuals i posseir un gran ventall d'opcions pedagògiques per tal de crear ambients de treball d'alt rendiment, oberts a la diversitat de cada persona. Amb això, l'autora Hernández (2007). Fixa un seguit de característiques essencials del pedagog dins les TAA que fan referència al fet que siguin persones gestores de coneixement, que sàpiguen mantenir control i resoldre moments de conflicte, persones innovadores i creatives, que vulguin aprendre i millorar la seva formació professional i desenvolupadores d'habilitats per al treball cooperatiu.

La mateixa autora ens menciona que el pedagog com a professional de l'educació, pot abordar un seguit d'objectius més específics dins la teràpia assistida. Aquests són:

- L'avaluació de les variables que intervenen en el procés d'ensenyament-aprenentatge per tal que millorar l'aplicació i la qualitat de vida dels usuaris del fenomen educatiu.
- Crear i promoure processos didàctics i curriculars per la guia d'aplicació i desenvolupament de programes.
- Introduir a la pràctica recursos metodològics que aconseguixin l'impuls del camp educatiu i la investigació científica de l'àmbit que es treballa.
- Aplicar accions pedagògiques amb responsabilitat orientada a valors ètics humans.
- Innovar el camp metodològic per proporcionar avenços i millores dels processos educatius.
- Avaluar i redactar l'impacte i el seguiment dels integrants en cada pràctica assistida.

Encara que s'hagin plasmat les característiques i funcions principals dels pedagogs dins les TAA, cal remarcar que actualment no existeix una formació específica per a la professionalització a l'àrea de les Teràpies Assistides amb Animals a cap universitat. El que s'aborda per tal d'entrar en aquest sector són formacions, cursos, conferències o cursos de postgrau sense certificació oficial (Hernández, 2007).

5.6.2. RISCOS I PRECAUCIONS EN L'APLICACIÓ DE LES TAA

Els animals són éssers vius que necessiten unes cures i controls veterinaris periòdics per prevenir malalties, tant aquelles que es poden transmetre a les persones com les que afecten directament l'animal. (García, 2013) Per això s'han de seguir amb l'animal que intervé directament en les sessions totes aquelles revisions i cures perquè l'animal es trobi en perfecte estat de salut, d'aquesta manera es proporciona en la pràctica una seguretat.

També per evitar agressions, a més de portar un previ ensinistrament adequat de l'animal, existeixen programes de socialització per conscienciar i proporcionar coneixements bàsics sobre comportament i psicologia animal a l'usuari que estarà en contacte amb l'animal. Aquesta informació estarà encaminada a les possibles reaccions o sentiments que poden causar en ells, com pot ser l'estrès o l'amenaça. (García, 2013)

Un altre aspecte rellevant a tenir en compte són les al·lèrgies que poden considerar-se un condicionant negatiu, ja que pot provocar la separació entre el pacient simptomàtic i l'animal, encara que no s'ha de portar a l'extrem a causa de les seves conseqüències emocionals. En aquests casos es produeix una valoració de la situació i es plantegen possibles alternatives per continuar amb el programa, com l'augment de mesures higièniques o disminuir la temporització de les sessions. (García, 2013)

Seguidament, trobem els dos requisits generals, anomenats també zooteràpia, que requereix el treball interdisciplinari de veterinaris, psicòlegs, pedagogs, metges, infermers, treballadors socials i terapeutes ocupacionals. (García, 2013)

En primer lloc, es descobreix l'elecció de l'animal, on es valora l'activitat que es dura a terme, la docilitat de l'animal, el tipus d'ensinistrament que se li ha donat, les necessitats tant alimentaries, d'habitat, d'higiene, de susceptibilitat i malalties que necessita per aconseguir el benestar màxim, tant del pacient com de l'animal.

Tot seguit les pautes per professionals que treballen directament en els programes de TAA, inclouen formació en metodologia d'avaluació, control de qualitat i investigació de

resultats, coneixements sobre etologia, control d'habitat en animals residents, coneixement sobre l'atenció a la diversitat, necessitats sanitàries i d'ensinistrament de totes les mascotes que mantindran contacte amb els pacients per garantir el benestar de les dues parts. (García, 2013)

Encara que s'han explicat alguns dels riscos i les consideracions més importants a tenir en compte abans d'aplicar aquesta pràctica, no existeixen contraindicacions el dia d'avui, ni riscos que puguin ser perillosos ni per a la persona ni per l'animal. L'autora Garcia (2013), remarca que existeixen poques investigacions i informes on es detallin efectes adversos d'aquestes TAA, per la qual cosa els programes de Teràpia Assistida per Animals ressalten pel seu impacte i beneficis.

6. DISSENY D'INVESTIGACIÓ

A continuació detallaré els diversos aspectes de disseny de la meva investigació, establint el tipus de metodologia utilitzat, el paradigma en el qual l'he enfocat i la mostra d'estudi, instruments, fases, variables, rigor científic i el desenvolupament i aprofundiment del meu treball de camp.

6.1. CONTEXT I MOSTRA D'ESTUDI

La mostra d'estudi o població seleccionada per desenvolupar la meva investigació han estat els **professionals** que participen en les Teràpies Assistides amb Animals dins la comunitat autònoma de Catalunya. Per això he establert un llistat de totes les fundacions i centres on ofereixen aquest servei dins la comunitat que actualment estan actives, per tal de col·laborar amb l'obtenció de dades a partir del qüestionari en línia, creat a través de Google Forms.

Aquest llistat de centres participants finalment ha estat format per 49. Els contactes s'han realitzat a través del correu electrònic, pàgina web oficial (si l'entitat disposava) i en tres ocasions a partir de la plataforma Facebook. En total he obtingut 24 respostes al qüestionari. Cal remarcar que he contactat per correu electrònic amb el llistat elaborat de centres tres vegades, ja que al principi al no rebre masses respostes vaig decidir fer un recordatori una setmana després del primer contacte i finalitzar amb un últim

recordatori una setmana abans de tancar el qüestionari per endinsar-me en l'anàlisi de dades amb el nombre més gran de respostes. Veure llistat de centres en l'annex 1.

Una altra mostra d'estudi ha estat mitjançant els dos centres que han acceptat la col·laboració duent a terme una entrevista online. Aquests centres són els anomenats **Intercanis**, on vaig tenir el contacte amb la persona fundadora de l'empresa, i **TAG-Garrotxa**.

La població o mostra d'estudi, va ser seleccionada per arribar d'una manera real i òptima a l'objectiu principal sobre el coneixement de la realitat i experiència dels professionals que treballen amb TAA a Catalunya. Gràcies a aquesta oportunitat i col·laboració he pogut conèixer l'impacte real d'aquesta en els mateixos professionals que l'apliquen, coneixent la seva realitat més propera, experiència i situació.

6.2. MARC METODOLÒGIC

Qualsevol mena d'investigació se sustenta sota diferents paradigmes existents, adequant-se al seu tipus de desenvolupament. Lorenzo, (2006) defineix el concepte **paradigma** per referir-se als models com a maneres de pensar o pautes que afavoreixen a la consecució d'informació verídica quant a teoria. Una altra definició del concepte a destacar és de l'autor Ramos, (2015) que defineix el **paradigma** com un conjunt de suposicions que es tenen i es relacionen amb la interpretació del món real, a més, recalca que aquest facilita una guia base pels professionals de diferents disciplines, aconseguint així resolucions epistemològiques adequades pel marc referencial on es troben els interrogants i problemàtiques.

Pel que fa a la meua investigació, podem veure com està enfocada a dos models de paradigmes, el positivista i l'interpretatiu, enfocats tant en una visió inductiva com deductiva, a causa de la utilització de diversos instruments per a l'obtenció de dades i informació de la recerca. Respecte al **paradigma positivista**, l'autor Ramos (2015) menciona que aquest fa referència al terme quantitatiu, empíric-analític, racionalista, sistemàtic gerencial i científic tecnològic.

D'aquesta manera s'observa com aquest paradigma busca la comprovació i validació d'una hipòtesi a través de mitjans estadístics o paràmetres que proporcionin resultats numèrics, tal com vull plasmar en la meua investigació. La tipologia de paradigma m'ofereix procediments per l'obtenció de coneixement a partir d'anàlisis de dades exactes, on el saber científic, tal com ens menciona el mateix autor, es caracteritza per

la seva racionalitat i objectivitat, fent que el fet verídic sigui l'observable, manipulable i verificable. En la meua investigació he introduït aquest paradigma a causa de la utilització d'un mètode quantitatiu per verificar la informació extreta.

L'altre paradigma observable en el desenvolupament de la meua investigació és **l'interpretatiu**. Aquest a diferència de l'anterior, segons els autors Burgo, León, Cáceres, Pérez & Espinoza, (2019), centra la investigació en accions humanes i la vida social, per fomentar la realitat dinàmica. En aquest cas centro la importància de l'estudi en els significats de les accions humanes, en l'entorn immediat històric, cultural i social. Segons això, puc confirmar que aquest paradigma es troba dins la meua investigació, ja que l'entrevista com a instrument està relacionada amb aquestes característiques pròpies. A més es formulen preguntes de caràcter personal i vivencial amb l'objectiu principal de conèixer la realitat immediata i d'entorn del subjecte d'estudi.

Seguint amb **l'estudi de cas**, remarca que aquest també es troba dins el meu tipus d'investigació, perquè tal com menciona Jiménez (2012) correspon a una investigació empírica on l'objectiu principal és estudiar el fenomen en el context real, on no apareixen límits entre fenomen i context, i on existeixen diverses fonts d'evidència emprades.

La investigació d'aquest treball, mostra el que el mateix autor menciona sobre l'estudi de cas on, en el meu cas, s'analitza el fenomen objecte d'estudi en el seu context real a partir de diverses fonts d'evidència, és a dir, tant qualitatives com quantitatives. També s'aborda en l'estudi la idea on la utilització de l'estratègia d'estudi de casos proporciona una metodologia amb àmplies possibilitats per entendre els fenòmens en el seu entorn real, mencions també de l'autor Jiménez (2012).

6.3. METODOLOGIA

La metodologia emprada per la cerca del treball correspon a una **metodologia mixta**, ja que els instruments utilitzats per extreure la informació corresponen a característiques tant qualitatives com quantitatives.

Aquesta metodologia mixta es dona perquè correspon a una investigació que aborda tant la part qualitativa com la quantitativa, proporcionant una oportunitat per a la pràctica de la investigació. Com diu l'autor Chaves (2018), la característica principal d'aquesta és el mateix pluralisme metodològic que proporciona a la investigació. L'objectiu principal de la metodologia mixta aplicada en aquest estudi és fusionar de la millor manera possible les fortaleces de les dues metodologies, combinant-les i tractar-les

correctament per provocar el mínim les seves debilitats i el màxim de les seves potencialitats.

A continuació detallaré d'una manera més precisa cadascuna de les metodologies fetes servir, i com ha sigut la incorporació en la investigació. D'aquesta manera ens podrem apropar als objectius principals redactats a través de les visions metodològiques per contrastar-les i obtenir una visió més ampla del conjunt d'investigació.

Per una banda, trobem **la metodologia quantitativa** on segons els autors Ochoa, Nava & Fusil, (2020), correspon al paradigma positivista esmentat anteriorment com a font epistemològica. Aquesta metodologia aplicada busca trobar aquelles causes del fenomen social, mesurant les variables en un context concret, és a dir en la investigació a través d'aquesta metodologia i instrument relacionat, pretenc aconseguir les dades en un moment i temps únic. Un cop aplicada aquesta metodologia es podrà fer una anàlisi de dades mesurable per concloure amb una conclusió.

Dins aquesta metodologia quantitativa, destacar que també correspon a la mixta esmentada anteriorment, ja que al qüestionari introdueix preguntes tancades o d'una sola resposta, però també preguntes obertes on les persones col·laboradores tenen llibertat per donar el seu punt de vista o opinió personal.

Aquesta metodologia té l'objectiu d'introduir, com bé esmenten els autors anteriors, probabilitats del positivisme lògic i mesurament de dades controlada i objectiva, per tal d'investigar fent inferències més profundes.

Per altra banda, pel que fa a **metodologia qualitativa**, aquesta es troba introduïda amb l'aplicació de l'entrevista semiestructurada, que mostra un caràcter inductiu de disseny flexible. En aquesta tipologia el propòsit és apropar-me a l'escenari real on es troben els professionals de Teràpies Assistides per animals, així com a les persones que participen en aquesta des d'una perspectiva holística.

La intenció d'introduir aquesta metodologia és poder conèixer i obtenir dades més profundes i extenses, aspecte que no m'ofereix la tipologia quantitativa. Per tant, he aplicat aquesta entrevistant a dos professionals de l'àmbit seguint una estructura flexible, on les dues parts ens puguem comunicar de manera lliure, oferint l'oportunitat de tractar aspectes nous, ja que la intenció és adequar-me com a investigadora al tipus d'institució i extreure dades rellevants en cada cas.

Per finalitzar, vaig decidir aplicar la metodologia mixta, pel fet que aquesta m'ofereix una excel·lent informació i recollida de dades per comprendre de manera adequada i òptima els processos i resultats d'investigació.

6.4. FASES D'ESTUDI

A continuació es plasma un quadre estructurant les fases, accions, temps i instruments emprats pel desenvolupament de la present investigació.

FASES	ACCIONS	TEMPS	INSTRUMENT/TÈCNICA
Selecció del tema d'estudi	Pluja d'idees	Octubre-Desembre	Fonts de recerca
Documentació teòrica	Cerca d'informació i dades científiques.	Gener-Febrer	Fonts de recerca i bibliogràfiques
Disseny metodològic	Marc metodològic	Març-Abril	Fonts de recerca i bibliogràfiques
	Descripció del context i mostra d'estudi		Investigadora Fonts de recerca
	Variables		Bases teòriques
	Disseny i validació d'instruments		Investigadora Experts Docents de La universitat URV
Treball de Camp	Anàlisi i valoració dels instruments seleccionats	Abril	Qüestionari
			Entrevista semiestructurada
Anàlisis	Triangulació de les dades obtingudes	Maig	Investigadora
Síntesis	Recollida de resultats	Maig	Investigadora
	Proposta de millora	Maig	Investigadora

Resultats i Conclusions	Escrit de les conclusions	Maig	Document final de conclusions obtingudes
	Difusió	Juny	Exposició i defensa de la investigació.

6.5. TÈCNIQUES I INSTRUMENTS PER A LA RECOLLIDA DE DADES

Els instruments utilitzats per a la recollida de dades es basen en dues modalitats, el qüestionari i l'entrevista semiestructurada.

El **qüestionari** l'he incorporat com a eina principal d'extracció de dades, per ser una eina eficaç i útil per a la cerca d'informació en un temps acotat. (Jiménez, Sánchez, & Aguilar, 2006). La decisió va ser ràpida perquè des d'un principi he volgut introduir a la investigació una metodologia mixta. En aquest cas he creat el qüestionari a partir de Google Forms i l'he organitzat en quinze preguntes plasmades de manera interrogativa. Les preguntes són algunes tancades amb opcions de resposta acotada, altres de selecció a diverses opcions i per últim preguntes més d'opció oberta amb possibilitat de ser més extensa i profunda. Per tant, l'instrument creat correspon a un qüestionari mixt.

Aquestes preguntes introduïdes es poden agrupar en les anomenades sociodemogràfiques, d'àmbit professional i per últim preguntes d'opinió personal, on cada professional pot donar el seu punt de vista.

L'elecció principal d'aquest mètode de recerca ha estat per la seva rapidesa i possibilitat amplia de recollida de dades d'un gran ventall d'institucions que apliquen aquesta pràctica de TAA. Considero aquest instrument una eina per aconseguir una gran recollida d'informació i possibilitat de comparativa entre entitats, per observar els aspectes comuns dels professionals i les seves opinions personals.

L'altre instrument introduït en la present investigació és **l'entrevista semiestructurada**, per tal de complementar la cerca d'informació a la investigació. Aquest és un instrument realment òptim per abordar investigacions qualitatives, a causa de ser la recollida de dades, que a continuació s'introduiran en l'estudi, la principal funció (Lopezosa, 2020).

L'entrevista introduïda es caracteritza per tenir preguntes fixades establertes amb anterioritat, amb un ordre lògic específic, on la persona entrevistada pot contestar de manera lliure, sense tenir alternatives d'elecció de resposta. També el meu paper com investigadora pot interactuar activament i adaptar-se a les respostes donades.

D'aquesta manera parlem d'una entrevista dinàmica, flexible i més de caràcter obert, facilitant així una interpretació de les dades.

Aquesta entrevista comença amb una pregunta bastant extensa, on es demana una explicació de l'experiència professional, així com aspectes rellevants de la seva trajectòria. La formulació d'aquesta està pensada com a pregunta base per encaminar la resta de preguntes relacionades amb la pertinent professió, proporcionant-me, com a investigadora, pautes per anar, si fos necessari, adaptant les preguntes, o reformulant-les, per tal que siguin les més adequades possibles. El seguit de preguntes està bastant relacionat amb aquelles plasmades al qüestionari per així aconseguir una complementació dels resultats obtinguts.

Veure els instruments creats en la investigació en l'annex 2.

6.6. RIGOR CIENTÍFIC

Per tal de validar els instruments dissenyats per a l'obtenció de resposta a l'objectiu principal d'investigació marcat d'una manera òptima i coherent, he dut a terme l'anomenada **triangulació d'investigadors o experts**. Aquesta metodologia ofereix segons Benavides & Gómez (2005) una via de visualització de problemàtiques des de diferents perspectives, aportant una major validesa i consistència dels resultats obtinguts. Aquesta validació consisteix en el fet que diferents persones professionals de diversos sectors, valorin i analitzin els instruments creats per a la recollida de dades, aportant perspectives pròpies, aspectes de millora o correcció, alternatives per aconseguir credibilitat i validesa.

Aquesta triangulació, a més, els mateixos autors destaquen que aporta aspectes positius quant a la mateixa observació, ja que permet entendre les diferents maneres de percebre a un fenomen. D'aquesta manera entenem que la triangulació no només és eficaç per a la validació en aquest cas dels dos instruments utilitzats, entrevista i qüestionari, sinó que aporta un enteniment profund en la comprensió d'aquests.

Per aquesta validació he creat una rúbrica destacant els aspectes d'importància, pertinència, coherència i claredat per obtenir unes observacions concises. El document de validació complet es troba en l'annex 3.

En aquesta investigació han participat en la triangulació d'experts dos professionals de l'àmbit educatiu. Una d'elles llicenciada en filosofia i Ciències de l'Educació i doctora per

a la Universitat Rovira i Virgili i l'altre expert llicenciat en pedagogia/ciències de l'educació.

A partir de la col·laboració dels experts aportant les seves propostes de millora en la validació he aplicat algunes modificacions en el disseny dels instruments. Les aportacions pertinents han sigut les següents:

- Concretar en el qüestionari la pregunta 5 on demano titulacions adquirides durant la trajectòria professional, ja que no quedava clar si feia referència a màster, grau o tècnic.
- Aclarir a la pregunta 8 del qüestionari que es pot seleccionar més d'una opció.
- Eliminar a la pregunta 9 del qüestionari una opció que no correspon a la pregunta.
- Millorar el redactat a la pregunta 12 del qüestionari per a la seva comprensió.
- Eliminar la pregunta que precedeix a la 4 sobre l'especificació dels anys d'experiència al centre.
- Incorporar a tot el tractament de vostè a les preguntes de l'entrevista personal.

Respecte a totes les aportacions i valoracions en la validació dels instruments, he de destacar que vaig estar totalment d'acord i agraïda d'aquestes, ja que m'han aportat una major credibilitat i formalitat, així com una millora en alguns aspectes que personalment podrien haver passat desapercibuts. Un cop llegides les valoracions a la rúbrica creada vaig adaptar i millorar els punts esmentats anteriorment seguint les propostes aconseguint alhora un major rigor científic previ.

6.7. IMPLEMENTACIÓ DEL TREBALL DE CAMP

Un cop desenvolupat el marc teòric, i adquirits els coneixements bàsics sobre les teràpies assistides amb animals, com és la seva trajectòria, les tipologies i beneficis entre altres aspectes rellevants, vaig començar a pensar en el material o instruments que més em podrien facilitar l'obtenció d'informació per a la investigació. D'entrada els dos més adients, segons el meu punt de vista, eren el qüestionari i l'entrevista semiestructurada per tal de complementar-lo si l'obtenció de respostes no era molt elevada.

Establerts els dos instruments, vaig procedir a formular preguntes pel qüestionari, les quals m'oferien informació relacionada amb els objectius principals establerts. Aquestes preguntes les vaig encaminar a conèixer la realitat i percepció dels mateixos professionals de l'àmbit. També vaig decidir establir al començament d'aquest unes

preguntes sociodemogràfiques per tal d'observar i analitzar quins aspectes predominen en els centres on s'imparteixen les TAA a Catalunya. Quan vaig tenir les preguntes formulades vaig procedir a desenvolupar les preguntes per a l'entrevista, on introduïa aspectes semblants als del qüestionari, per tal que estiguessin relacionades i es complementessin. Aquestes sempre obertes a una explicació més ampla incloent experiències pròpies.

El següent pas va ser enviar els instruments creats a la tutora assignada al TFG per revisar-lo i poder fer la triangulació d'experts dotant aquests instruments amb rigor científic. Un cop donat el feedback dels instruments pels dos experts vaig realitzar les modificacions pertinents per tal de millorar-los i adequar-los. Finalitzada aquesta part a partir de la cerca i el llistat fet amb anterioritat de tots els centres on s'imparteix aquesta pràctica a Catalunya, vaig procedir a posar-me en contacte a través del correu electrònic o bé pàgina web oficial per presentar la meva investigació i sol·licitar col·laboració en el qüestionari. En tres casos vaig optar per contactar a través de la plataforma Facebook, ja que aquestes entitats no tenien correu electrònic vàlid ni pàgina web.

Mentre esperava respostes del qüestionari, vaig establir el primer contacte amb Intercanis per dur a terme una entrevista, pactant el dia 2 de maig a les 11:00 h del matí, en línia a través de la plataforma Zoom, perquè la disponibilitat de la professional era molt escassa i em va sol·licitar aquesta alternativa, que vaig acceptar. L'entrevista va ser gravada de veu amb el permís de la professional i es va desenvolupar de manera correcta, sense cap complicació ni contratemps.

Com fins al moment no obtenia moltes respostes al qüestionari vaig tornar a enviar un segon correu electrònic de recordatori als centres, a més de pensar que seria adequat per completar-lo dur a terme una segona entrevista, aleshores vaig buscar una segona institució propera al meu domicili per poder anar presencialment, si fos possible. Aquesta institució per telèfon no em va donar una resposta clara, però em va facilitar un correu de contacte amb la persona encarregada de les TAA per dirigir-me. Com que no rebia cap resposta durant dies vaig decidir contactar amb més centres dels quals només vaig tenir resposta d'un d'ells anomenat TAG-Garrotxa.

Amb aquesta segona, també vam pactar una entrevista online a través de la plataforma Zoom, a causa de llunyania i disponibilitat del professional, sent aquesta el dia 5 de maig a les 18:45 h de la tarda. Com a la primera entrevista realitzada, vaig demanar permís per gravar-la i el professional no va tenir cap problema. L'entrevista es va executar de manera correcta, amb un ambient agradable, donant temps a respondre totes les preguntes establertes aportant experiències i vivències personals interessants.

Durant aquesta setmana anava revisant les respostes obtingudes en l'instrument principal, el qüestionari, i sentia que en aquell moment tenir 12 respostes no eren massa per la quantitat de correus que vaig enviar. Aleshores vaig fer un segon enviament de recordatori per correu electrònic i vaig esperar una setmana més. Durant aquesta, vaig contactar amb dos professionals més, tot i que una d'elles feia dos anys que no tenia cap mena de relació amb el món professional de les TAA, i la segona no va estar disposada a col·laborar.

D'aquesta manera el desenvolupament dels instruments, és a dir, tant de la part quantitativa com qualitativa, es va realitzar de manera intercalada, sense dedicar-me exclusivament a una d'elles per continuar amb la següent.

Finalment dels 49 centres a Catalunya als quals vaig enviar sol·licitud de col·laboració, 24 van donar resposta, aspecte que va millorar bastant la recollida d'informació per desenvolupar l'anàlisi de dades.

A causa de l'escassetat de temps en aquest moment de la investigació, vaig decidir centrar-me a desenvolupar l'anàlisi de dades amb les 24 respostes del qüestionari i completant amb l'extracció d'informació de les dues entrevistes als professionals. A més de plasmar unes adequades aportacions, propostes de millora i conclusions finals.

7. RECOLLIDA I ANÀLISIS DE LES DADES

En el desenvolupament d'aquest apartat es mostra i detalla l'anàlisi personal dels dos instruments creats per a l'obtenció de dades. En primer lloc, es plasma el recollit i anàlisi del qüestionari, ja que és l'instrument principal i es completarà amb una triangulació i anàlisi de les dues entrevistes dutes a terme a Intercanis i TAG-Garrotxa.

7.1. QÜESTIONARI

Per tal de conèixer la realitat i experiència dels professionals de les TAA a continuació es mostrarà una anàlisi de tot el seguit de preguntes formulades en el qüestionari per tal d'extreure aquelles dades rellevants i concloents en la investigació. Aquestes respostes proporcionen un apropament a l'objectiu de recerca i a la consecució de dades òptimes.

He començat analitzant aquell conjunt de preguntes de caràcter sociodemogràfic, on les respostes no estan dotades d'afectació directa amb la investigació, però és important destacar-les per contextualitzar i reconèixer les persones col·laboradores en l'instrument de recerca.

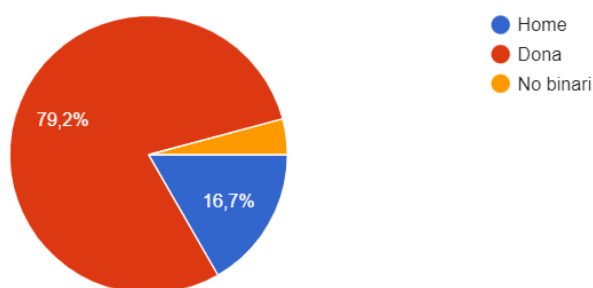
En primer lloc, trobem el nom de la institució a la qual pertany la persona i l'edat d'aquestes on el rang és bastant ample, sent aquest des dels vint-i-nou anys fins als seixanta-quatre anys.

Tot seguit observem el gràfic que mostra el gènere que predomina en els participants, sent aquest el de la dona amb un percentatge bastant alt, del 79,2%, seguit de l'home amb un 16,7% i un 4,2% el no binari.

3. Gènere?

24 respuestas

Aquest primer bloc sociodemogràfic de dades no es veu reflectida en el marc conceptual, ja que cap document ofereix informació rellevant relacionada

Font: Elaboració pròpia.

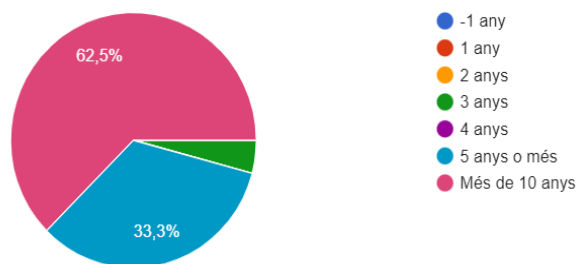
amb aquests aspectes, però, tot i això, l'he volgut introduir per aconseguir un apropament a la realitat. Llavors a partir d'aquesta informació es pot destacar que en les mostres d'estudi la majoria de persones són de gènere femení.

El gràfic que veiem a continuació ens mostra els anys com a professionals en l'àmbit, on ressaltaria que gran part dels usuaris participants fa més de deu anys que es dediquen

4. Quants temps fa que treballes en aquest àmbit professional?

24 respuestas

professionalment a les teràpies assistides. Per tant, s'observa que actualment a Catalunya, en els centres aplicats en l'estudi, resalta la figura del professional amb una llarga trajectòria en la professió.

Font: Elaboració pròpia.

A continuació ens endinsem en la cinquena pregunta on els participants detallen quina o quines titulacions han adquirit durant la seva trajectòria professional. Aquesta pregunta en ser oberta ha tingut un ventall ampli de diversitat de respostes, tot i que la més repetida ha estat tècnic en teràpia assistida amb animals seguida d'altres titulacions, llicenciatures o màsters.

Pel que fa a aquestes, s'afirma que aquests professionals en general han obtingut titulacions relacionades en els àmbits d'educació, psicologia, veterinària i sanitat. Entre aquests es troben els llicenciats en etologia, psicologia, psicopedagogia, logopèdia, magisteri, teràpia ocupacional, fisioterapeuta, pedagogia i educació social. També es veuen diversos màsters i formacions com el de trastorns del desenvolupament, mediació familiar i escolar, equitació terapèutica, especialització en teràpia ocupacional en pediatria, integració sensorial, mediació i comunicació, instructor d'equitació, educador de menors, fisioteràpia pediàtrica, intervencions assistides amb cavalls i Coach. Amb aquestes dades arriben a la realitat on la majoria de professionals tenen més d'una titulació o rang d'estudi, a més de tenir la titulació principal en tècnic de TAA.

Cal mencionar que la informació en el marc conceptual dirigida als equips de treball realment correspon amb les dades extretes, ja que la figura principal és el tècnic acompanyat de diverses figures professionals mencionades anteriorment, tot i que també han sorgit figures professionals no mencionades a la teoria, que ens permet amplia coneixements de la realitat. Com bé es va marcar de manera teòrica a partir de mencions de la fundació Affinity, els professionals que l'imparteixen no han de ser experts en cadascun dels camps que es veuen influenciats durant aquestes, sinó que el realment important és que els professionals tinguin la suficient formació i capacitació en diverses àrees com la salut i l'educació per poder abordar problemàtiques relacionades amb aquestes.

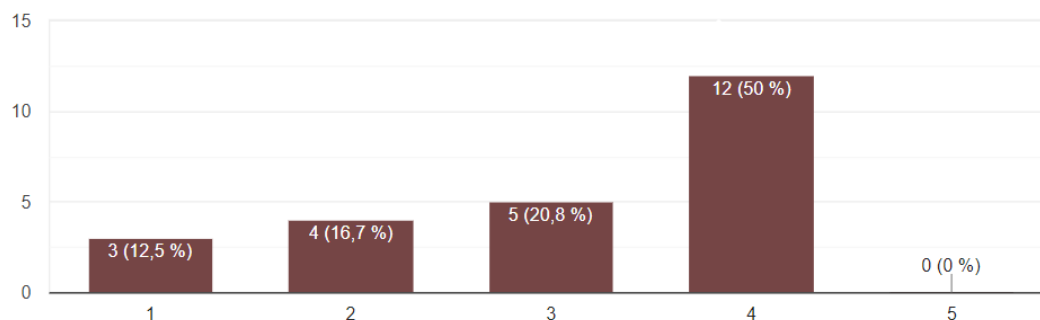
La següent pregunta mostra que la meitat de participants consideren la seva professió bastant reconeguda i valorada, tot i que la realitat també ens mostra una altra meitat que es divideix en percentatges on es considera poc valorada i reconeguda.

Aquestes dades sorprenen quant a diferència de visió dels professionals respecte al reconeixement i valoració de les TAA, això pot ser degut al tipus d'institució o fundació a la qual pertany, i als usuaris pertinents. Ens podem trobar amb institucions que creuen en aquesta pràctica, en els beneficis que proporciona fomentant una col·laboració continua amb aquests professionals, però existeixen ocasions o centres que no confien en aquesta teràpia o que no la conceben com un facilitador per millorar funcions físiques, cognitives, emocionals i relacionals.

La pregunta va ser introduïda a causa de no descobrir informació teòrica sobre aquesta percepció i opinió directa professional.

6. Actualment, en quin grau considereu que la vostra professió com a professionals de les TAA està reconegut i valorat?

24 respuestas

Font: Elaboració pròpia.

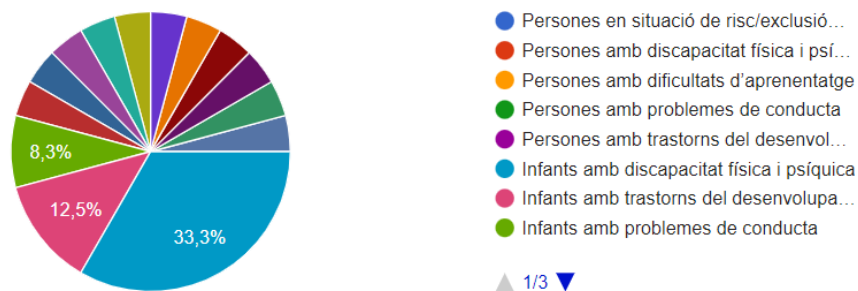
La següent pregunta ens mostra clarament que la diversitat amb la qual tracten amb més freqüència els col·laboradors en la investigació és la relacionada amb infants amb discapacitat física i psíquica

Tot i que s'observa que el col·lectiu principal amb el qual treballen aquests professionals és l'infantil, van remarcar alguns que també treballen amb la resta de col·lectius, adults i el dirigit a la tercera edat dins residències.

S'observa alhora una concordança amb aquella informació teòrica plasmada, ja que vaig trobar dades bastant extenses relacionades amb el col·lectiu infantil i diversos tipus de diversitat. En canvi, el col·lectiu adult tot i que està present no està tan profunditzat.

7. Amb quins tipus de diversitat tracteu amb més freqüència?

24 respuestas

Font: Elaboració pròpia.

Seguint amb la realitat dels professionals aquests ens marquen que l'animal més emprat en les teràpies és el gos, pel fet que a efectes generals i teòrics aquest es menciona com el més comú a causa de la facilitat d'ensinistrament i connexió amb les persones, sent un animal compatible per introduir-lo en espais diversos.

Després veiem que el cavall també està bastant present en aquesta teràpia, tot i que en menys mida, això es podria donar perquè per dur a terme aquestes teràpies amb cavalls l'usuari s'ha de mobilitzar fins al centre i no es considera apte per a tots els usuaris, com pot ser la gent gran.

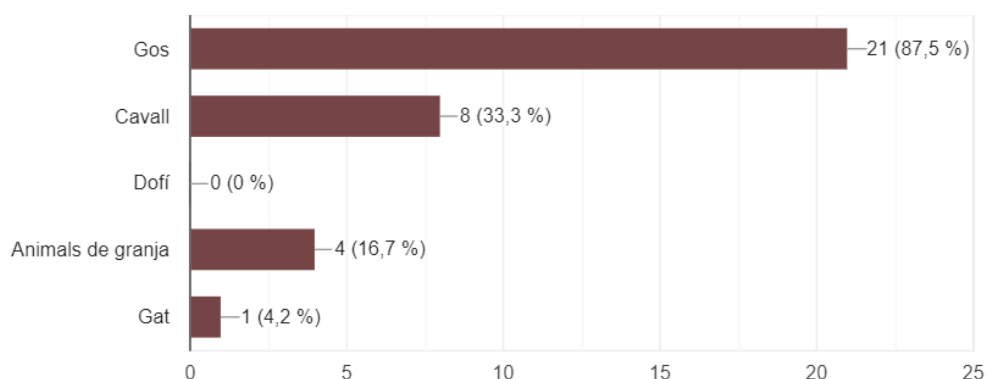
El grup d'animals de granja ocupa un 16,7%, i un número inferior el gat sent d'un 4,2%. Hem de tenir en compte que no tots els animals són aptes per les TAA i que és necessari que siguin animals amb un control sanitari, amb unes característiques quant al caràcter específiques i amb possibilitats d'ensinistrament per poder executar activitats i moviments específics.

Respecte al dofí, aquest no ha tingut cap resposta, destacant ser l'animal menys emprat en aquesta pràctica, a causa normalment de la seva dificultat per mantenir un contacte proper dins l'aigua.

Aquestes dades ens ofereix conèixer que tot i que a aspectes teòrics existeixen diversos tipus de teràpies segons l'animal, actualment a Catalunya predomina la teràpia assistida impartida pel del gos i pel cavall.

8. Quins són els animals amb els quals treballem les TAA al vostre centre? (Es pot seleccionar més d'una opció).

24 respuestas

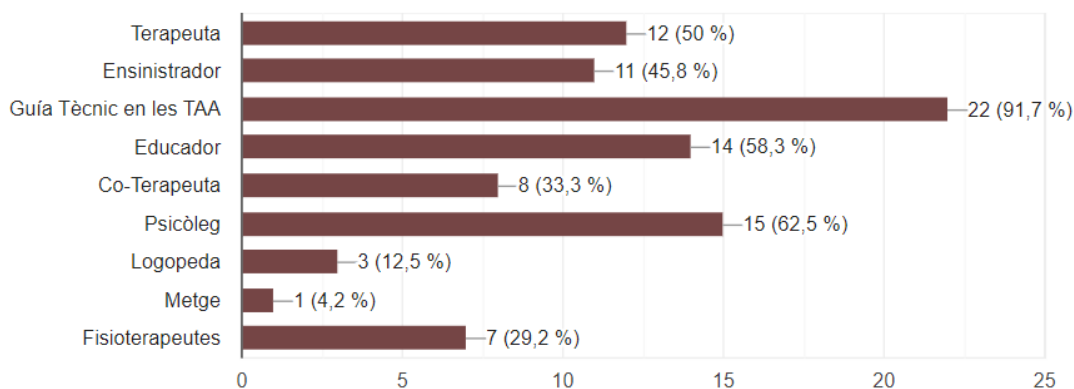
Font: Elaboració pròpia.

Tot seguit destacar la realitat dels equips de treball, on la majoria de participants tenen un tipus de formació específica sent aquesta la de Tècnic en les TAA, seguit d'altres professions destacables mencionades com el psicòleg, l'educador/a i terapeuta. Veiem que la majoria dels centres compten amb aquests professionals i que els menys seleccionats són la figura del fisioterapeuta, logopeda i metge. Per tant, dins l'equip que es forma en la majoria d'institucions, existeixen figures rellevants que normalment sempre estan relacionades amb la pràctica, tot i que no existeix una llicenciatura específica en teràpia assistida amb animals, és essencial comptar amb un tècnic en TAA durant les sessions, ja que és la figura professional que domina i guia durant les sessions.

Relacionat amb aquest contingut d'informació, també mencionar l'apartat teòric d'equips de treball, on aquest concorda amb les dades obtingudes, perquè que cada institució forma el seu equip de treball on destaca el tècnic, però empre treballen amb diverses figures professionals mencionades anteriorment segons el col·lectiu de treball dirigit.

9. De quins professionals consta l'equip de treball de les TAA al vostre centre? (Es pot seleccionar més d'una opció).

24 respuestas

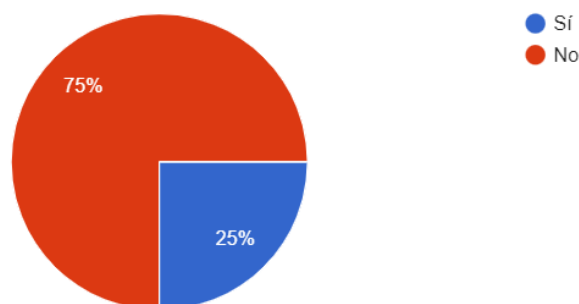
Font: Elaboració pròpia.

Seguint la investigació de la realitat de la professió i dels mateixos professionals, trobem que la majoria ens declarà que la figura del pedagog/a no es troba en l'equip. En els casos afirmatius aquests van especificar que les tasques que duen a terme se centren en la supervisió d'objectius, en les pròpies del psicopedagog orientat a la formació i reeducació psicopedagògica, assessorament i disseny d'activitats, en la valoració de resultats, i les pròpies del tècnic i coordinació de projectes. Cal mencionar que alguns

participants van detallar que les tasques són les mateixes que les de qualsevol altre tècnic en TAA, ja que la formació es té d'igual manera, i que alguns tenen a l'educador social per les tasques del pedagog/a.

10. ¿Es troba la figura del pedagog dins de l'equip de treball al vostre centre?

24 respuestas

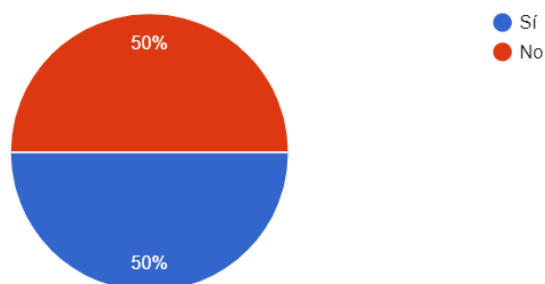

Font: Elaboració pròpia.

Tot seguit, observem que la meitat dels participants duen a terme formacions professionals i l'altra meitat no, per tant, no predomina cap resposta i es pot entendre que no per a totes les institucions és essencial dur a terme de manera continuada formacions als integrants d'aquestes.

11. Dueu a terme formacions professionals al centre?

24 respuestas

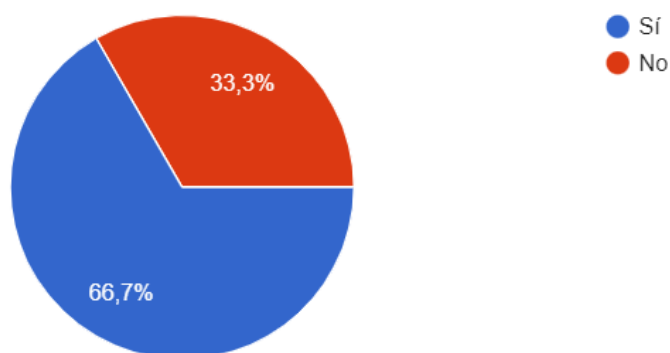
Font: Elaboració pròpia.

A diferència de la mostra següent, on la majoria un 66,7% sí que els hi agradaria realitzar formacions. Aquest aspecte denota que alguns dels professionals que no reben formacions, sí que els hi agradaria fer alguna o adquirir cursos nous de formació professional.

Aquesta realitat i dades no es troben al llarg del marc teòric introduït a causa de no haver-hi informacions tan personals ni estudis amb estadístiques en aquest aspecte. Per tant, considero que aquí es troba un punt clau de millora en l'àmbit i de realitat on es dóna a conèixer necessitats professionals.

12. Personalment, consideres que hi ha alguna formació o titulació que encara no tens, i t'agradaria obtenir per millorar la teva pràctica professional?

24 respuestas

Font: Elaboració pròpia.

Per tal de complementar la realitat en aquest punt, els participants que van afirmar van poder plasmar quines són les formacions o cursos que els hi agradaria desenvolupar. Les aportacions van ser:

- Llenguatge de signes
- Formacions continuades (sense especificació)
- Formacions específiques en etologia equina
- Formació en Autisme
- ISO-Integrador Social (CFGS)
- Formacions relacionades amb la diversitat, discapacitats i món caní
- Formacions en tècniques d'aprenentatge i conducta a través d'aplicació naturalista respecte l'animal i l'entorn
- Formacions d'equinoteràpia
- Formació en teràpia ocupacional
- Formacions en psicologia i en intervenció assistida amb animals de companyia (IAA)
- Coaching i formacions canines de diverses disciplines
- Llicenciatura en educació social

- Màster en psicologia general sanitària (PGS)

Aquestes veiem que són diverses, però encaminades a millorar i complementar la seva pràctica professional, per tant, podem afirmar que la majoria de professionals de l'àmbit considera important mantenir una formació continuada per estar actualitzats i tenir habilitats i coneixements per desenvolupar unes sessions òptimes.

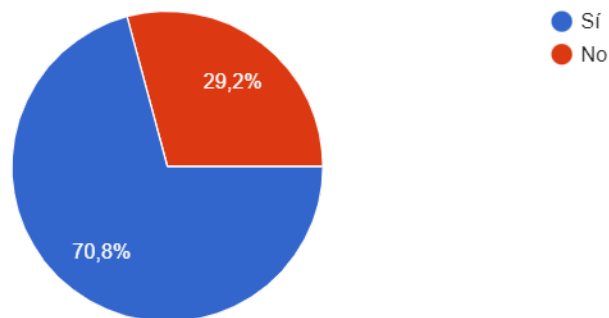
Continuant amb un altre aspecte clau d'investigació, dirigit a la realitat del propi impacte en aquests professionals. Aquests van plasmar la seva perspectiva d'una manera positiva a més de reconèixer uns beneficis i millores per a ells i els usuaris atesos. Entre aquestes declaracions les més destacables mencionen l'aspecte vocacional, la millora de la regulació emocional i empatia pròpia, el desenvolupament de la comunicació en positiu, la gratitud i satisfacció que els hi genera ajudar a persones, l'adquisició d'habilitats socials, l'enriquiment personal i professional, beneficis personals cognitius i motrius entre altres, adquisició de paciència, sentiment de solidaritat... D'aquesta manera totes aquestes respostes de professionals s'acompanyen del sentiment vocacional i passió pel fet de poder exercir una professió que combina dos aspectes essencials en la vida d'aquestes, les persones i els animals.

Amb totes aquestes respostes obtingudes, es marca de manera clara l'impacte positiu que té en el professional, i com aquest sent i viu la seva professió d'una manera 100% vocacional, a més de la concordança amb tots aquells beneficis que es plasmen de manera teòrica al marc conceptual.

Arribant a les últimes qüestions de la investigació, la gran majoria d'aquest grup de professionals va establir que treballava de manera conjunta amb altres institucions o centres.

14. Treballeu conjuntament amb altres institucions?

24 respuestas

Font: Elaboració pròpia.

La majoria de fundacions o institucions treballen de manera conjunta, ja que són ells mateixos els que es mobilitzen amb l'animal als diversos centres per dur a terme les sessions. Dins les respostes van determinar que assisteixen a instituts, ajuntaments, centres sanitaris, centres de justícia juvenil, escoles, tallers amb diferents col·lectius, EAIA, EAP, serveis socials, escoles d'educació especial, institucions socials privades, fundacions, centres psicològics, centres residencials... Aquestes relacions es donen cada setmana i d'una manera continuada en la majoria de casos, creant un programa específic per a cada centre. Moltes d'aquestes institucions mencionen que quasi tot el treball que realitzen és dona col·laborant amb diverses institucions o centres externs al seu propi.

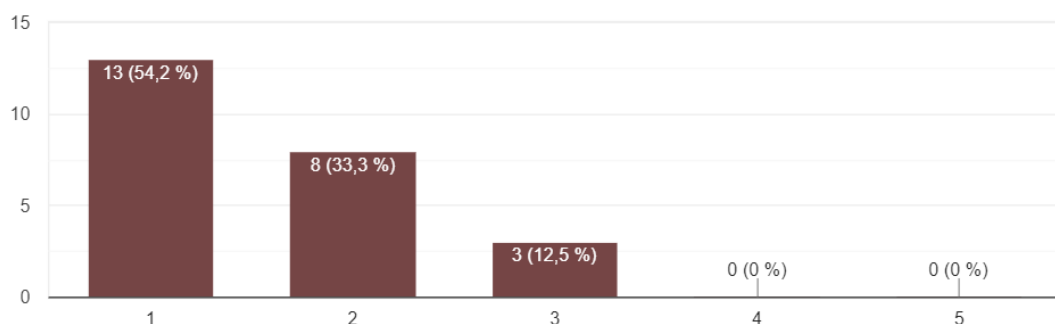
Pel que fa a la teoria principal d'investigació, aquests sí que estan nomenats, ja que són els principals on aborden aquestes pràctiques, tot i que veiem que les institucions Catalanes participants en la investigació, cap aborda les TAA en centres penitenciaris sent aquests els centres on es van aplicar per primer cop i on van tenir èxit i beneficis notables.

Per finalitzar amb l'anàlisi d'aquest instrument principal, profunditzar en què la majoria dels professionals consideren que la normativa vigent actual no és suficient per reconèixer la professió. Aquestes respostes es poden relacionar amb la teoria explicada, ja que no existeix una normativa que empari o reconegui aquesta figura professional ni la figura de l'animal de teràpia assistida. Tot i que aquesta professió i tipus de teràpia va en augment, avui dia cap professional col·laborador se situa en un nivell de satisfacció en quant aquest terme.

La mateixa legislació i teoria plasmada o corrobora i amb aquesta investigació aconseguim una altra visió de realitat i condicions professionals d'aquestes persones.

15. Considereu que la normativa vigent actual és suficients per reconèixer la vostra figura professional?

24 respuestas

Font: Elaboració pròpia.

Tota aquesta anàlisi de dades realitzada proporciona un apropament tant a la pràctica, coneixent aspectes característics bàsics, com a la visió, percepció i impacte real dels mateixos professionals, assolint un apropament a aquestes teràpies assistides amb animals.

7.2. TRIANGULACIÓ DE DADES

A partir de l'anterior anàlisi desenvolupat, es plasma una triangulació d'aquestes dades complementant-les amb aquella informació rellevant extreta de les dues entrevistes realitzades, per tal d'aconseguir un major valor. D'aquesta manera s'utilitza una anàlisi de dades qualitativa basada en categories (paraules), tant teòriques com emergents. Per visualitzar quadre amb les categories veure l'annex 4.

Aquestes paraules marcaran aquells aspectes claus per a l'obtenció de dades relacionades amb l'objectiu principal d'investigació, alhora que complementen aquella informació ja obtinguda a partir del qüestionari.

Per començar, cal mencionar la **trajectòria** d'aquests professionals entrevistats, que han aportat informació extensa veient l'evolució i formació que han adquirit. Tant al qüestionari com a les entrevistes es reflecteix la introducció en aquest món a causa de la passió de dur a terme una professió social, on ells poden ajudar a les persones. Aquesta explicació personal dels dos professionals ens aproximen encara més a aquesta percepció de la seva realitat i dels motius pels quals s'endinsen en aquesta professió.

Aquest aspecte està estretament relacionat amb la **motivació personal**, acompanyada d'il·lusió per treballar oferint un servei social, amb esperança de millorar aspectes motors, emocionals o cognitius als usuaris. Cal destacar, com s'ha vist al qüestionari, que cada professional ha adquirit una trajectòria diferent, i titulacions diverses però amb el fil connector del social, educatiu o sanitari.

Altrament, destacar el **vocacional**, tot i que no és un aspecte teòric mencionat, la majoria dels col·laboradors han fet referència a aquest terme, de manera escrita al qüestionari i oral durant les dues entrevistes. Per tant, observem un tret característic d'aquests professionals on valoren en gran manera que les persones que es dediquen a impartir aquestes TAA tinguin una vocació real tant pels animals com per la societat.

Aquestes idees es poden reafirmar amb les paraules del professional de la fundació TAG-Garrotxa i Intercanis on ens mencionen;

“La meva motivació per entrar en aquest àmbit es va centrar a ser personal, així com en altres feines no és tan vocacional, en aquesta la personal i vocacional està molt present.”

“És molt gratificant personalment, una feina que no tothom té el perfil, però en el nostre cas si t'agraden els animals i la gent gran és molt maco i agraït.”

Continuo amb l'**experiència** d'aquests professionals on gràcies a les entrevistes he pogut corroborar les dades de l'instrument principal, ja que un dels professionals no tenia estudis previs en aquest àmbit, però es va professionalitzar com a Tècnic en TAA. Amb això comprovem que no existeix una formació específica ni única per poder introduir-se en aquest món, sinó que una persona es pot formar en diversos àmbits relacionats i aportar els seus coneixements siguin sanitaris, d'ensinistrament o educatius, a causa de la varietat de professionals que col·laboren en la pràctica. Seguidament, plasmar les paraules extretes de la transcripció de les entrevistes, amb relació al mencionat:

“Vaig començar llegint informació sobre aquest àmbit i vaig descobrir unes xerrades que es feien a la zona, i em va interessar. A partir d'aquí vaig buscar un centre de referència que imparteix cursos i vaig trobar el Centre de Teràpies Assistides amb Cans (CTAC), que fa bastants anys que es dediquen a aquest àmbit. En aquell moment vaig començar a fer cursos amb ells, a més de passar un any acompanyant-los als centres on impartien aquesta pràctica, i vaig adquirir experiència en diversos perfils, tant en l'àmbit de residències, centres ocupacionals o persones amb discapacitat intel·lectual o física.”

“Vaig començar just acabar els estudis d'educació canina, em van oferir a través d'una amiga una feina de teràpies, jo no tenia experiència, llavors vaig començar amb una empresa que treballava amb gossos de gossers i la idea era amb aquells gossos rehabilitar-los, ajudar a la seva rehabilitació, la seva adopció i fer-los un entrenament de socialització, de teràpies...”

Amb aquesta informació, es pot afirmar que la majoria dels professionals participants són tècnics en TAA, tot i que posseeixen titulacions diverses. Els que no tenen aquesta formació de tècnic observo que són professionals col·laboradors en la pràctica o encarregats d'executar tasques relacionades com pot ser valoració, projectes, etc.

Una altra realitat sorgida durant les entrevistes és la visió d'aquests professionals cap a les **habilitats** i **competències** necessàries en la professió. Aquest concepte es va introduir per conèixer l'opinió propera dels professionals en aquest sentit, i verificar quins aspectes són primordials. Tots dos professionals van coincidir bastant en aquelles competències i habilitats que consideren essencials, a partir de les següents mencions:

“Penso que les persones que treballen en aquest àmbit han de ser persones, en el cas de la gent gran on ens dediquem nosaltres, que els hi agradi aquest col·lectiu social i els animals, tenir habilitats de comunicació, escolta activa, que sàpiga treballar en equip, que sigui una persona afable, amable, positiva, pacient... També mencionar la importància de tenir coneixements dels usuaris amb els quals tractes, tot i que siguis guia tècnic en TAA, has de tenir coneixements de les característiques del col·lectiu.”

“Jo crec que per dedicar-te professionalment a aquest àmbit has de ser una persona amb moltes habilitats socials i de connexió amb les persones, amb motivació per ajudar, ser observador/a pel que fa al benestar del gos i dels usuaris, ràpid en reflexos, tranquil, pacient, constant, responsable, professional i amant dels animals i els col·lectius adreçats.”

Aquesta informació s'apropa a la figura del professional i la visió de com ha de ser aquest per portar la seva tasca de manera òptima, considerant aquestes mencions corresponents amb el marc conceptual anterior i necessàries per desenvolupar totes les tasques que aquesta professió aborda.

Altrament, reafirmar les dades de **l'impacte o beneficis propis** viscuts en aquesta pràctica. Aquesta coincidia perfectament amb totes les dades obtingudes durant l'instrument quantitatiu, ja que els dos referents en les entrevistes van citar el següent;

“Al final fas teràpia a tothom, inclús a tu mateixa, al gos i a les persones. Tal com nosaltres entenen aquestes sessions són molt endofítics en general, surts amb ganes de créixer més professionalment, amb un bon estat d'ànim, “piles carregades”, i amb ganes de continuar. És una professió molt satisfactòria, veus coses molt maques, actes de les persones, el gos també gaudeix amb allò que fa, veus un ambient relaxat, agradable, pacífic, cares alegres, somriures...”

“Personalment, a mi em motiva i em dóna forces per continuar amb aquest treball, quan veig aquestes persones interactuant amb el gos i veien com els motiva mobilitzar-se i moure's. Per tant jo sempre m'emporto d'aquesta professió el somriure i vivències, que poden ser aspectes molt simples. Però en general destaco la millora de l'estat d'ànim en els centres residencials especialment. Amb la teràpia assistida aconseguim que aquest col·lectiu en residències s'esforci d'una manera més natural i dinàmica a realitzar moviments que en altres activitats no realitzen, aspecte gratificant per a mi.”

Es veu, per tant, una correlació tant amb la teoria sobre beneficis de les TAA i l'impacte positiu que obtenen els professionals que l'aborden. Tots coincideixen que impartir aquestes sessions no només aporta beneficis als usuaris atesos, sinó que a ells mateixos els hi proporciona adquisició d'habilitats i competències importants per a ells com a persones com la paciència, l'empatia, tranquil·litat, entre altres, a part de vivències i experiències gratificants i emocionals.

Un altre aspecte destacable que vull remarcar, és de la relació que es dóna entre **animal-professional** en ambos casos. En entrevistar a dues entitats petites on **l'equip de treball** es forma només per dues persones, he observat que aquestes relacions són molt properes. Els professionals viuen conjuntament amb l'animal de teràpia i els consideren un integrant més de la família. Amb això es poden veure dos exemples clars on l'animal de treball és el mateix animal de companyia del professional. Aquest aspecte tot i que no és predominant en la investigació, sí que considero que influeix directament a la realitat professional de la persona, ja que pot influenciar en un condicionant més emocional en ser l'animal el teu company de vida.

Durant el desenvolupament de l'entrevista amb el fundador de TAG-Garrotxa, va sorgir l'explicació d'aquest tema, on ell mateix té coneixements que en altres institucions, en

ser més grans i oferir serveis diaris a diversos centres, compten amb professionals que treballen amb els animals i els coneixen molt, però no s'encarreguen de la cura i vigilància de l'animal fora d'horari laboral. Aquesta informació no es pot plasmar per paraules directes d'un professional; no obstant això, es pot entendre que el tipus de funcionament i relació establerta entre animal-professional sempre depèn de la magnitud de la institució i involucració del professional.

“Treballem amb cinc gossos i la relació és realment estreta. He conegut professionals o centres que tenen una persona que s'encarrega de la cura i tinença dels gossos, tot i que els coneix i fa feina amb ells, però en el nostre cas va més enllà. Amb els quals treballem són els gossos de casa i tenen la vida que tindrien qualsevol altre gos, ja que vivim a la muntanya i pertanyen a la família.”

“Ell viu amb mi i la relació és molt propera perquè no deixa de ser el meu gos i company, li dono una bona vida, té temps per estar a la muntanya i descansar sense tenir moltes hores de treball.”

Finalitzo aquesta triangulació de dades, amb el judici sobre el reconeixement i valoració de la professió. Aquesta també va coincidir bastant amb la realitat de les dades obtingudes al qüestionari, on la majoria de participants consideren que aquesta professió no està 100% reconeguda socialment ni de manera normativa. Tots els participants mostren la idea que podria estar més reconegut i valorat a efectes generals, especificant els entrevistats amb els arguments següents;

“Reconegut i valorat està cada vegada més, cada vegada hi ha més residències que valoren aquesta teràpia, el que passa és que si ho compares amb altres països en els quals gairebé és el normal fer les sessions de fisioteràpia amb gossos, i, per tant, es visualitza com una pràctica interioritzada des de fa anys, t'adones que a Catalunya, en canvi, encara no es contempla d'aquesta manera essencial.”

“Penso que en les teràpies assistides amb gossos no hi ha una correcta regulació, almenys a Catalunya, pel que conec. D'aquesta manera considero que la gent confon el gos d'assistència i el gos de teràpia, ja que aquest primer sí que té una regulació. Pensem que la gent no coneix al 100% aquesta professió i al no està reconegut oficialment, ens podem trobar amb la percepció d'altres persones als

centres que pensen que anem a entretenir als usuaris o a fer un “numeret”. Amb tot això, trobo que aquesta feina no es coneix a escala popular, i que es confon amb el gos d’assistència, ja que no està regulat ni estipulat.”

A partir de tota aquesta informació he pogut reafirmar aspectes i qüestions del qüestionari a més d’adquirir dades noves o amb rellevància per conèixer com és aquesta professió, quina importància té a la nostra societat, quins són els aspectes a tenir en compte abans d’accedir en aquest sector, quin impacte té en els professionals, i sobretot endinsar-me a conèixer d’una manera més propera aquesta pràctica. S’ha de reconèixer aquesta professió i donar-li la importància que es mereix, ja que com ens diu TAG-Garrotxa:

“Considero que és una feina que has d’estar molt implicat i molt motivat, pel fet que et requerirà una plena dedicació, per la qual cosa és una feina que t’ha d’agradar molt perquè també existeixen sacrificis quant a la dedicació i hores a dedicar-li. Sempre hi ha algun aspecte a millorar i continuar treballant, no et pots desconnectar en cap moment.”

Les entrevistes transcrites completes veure en l’annex 5.

8. CONCLUSIONS I PROPOSTES

8.1. APORTACIONS DE LA INVESTIGACIÓ

En finalitzar aquest treball, puc dir que he assolit el meu objectiu principal establert, així com els específics. He pogut conèixer la realitat i experiència dels professionals que treballen en Teràpia Assistida per Animals a Catalunya, a partir dels dos instruments creats, proporcionant-me informació clau per descobrir la visió i percepció real d’aquests.

A més, a escala bibliogràfica porta a terme aquesta investigació m’ha proporcionat un ampli coneixement de les TAA, de la seva història i evolució, dels beneficis, de com s’ha

introduït a la comarca, de com és l'equip de treball, de les tipologies segons l'entorn i l'animal i sobretot de com està reconegut avui dia aquesta professió. A partir de diversos autors també he pogut interioritzar que aquesta teràpia pot ser un gran suport per treballar l'àmbit terapèutic i millorar la salut física, emocional, i educativa dels éssers humans.

Així he entès que aquestes sessions són més complexes del que semblen i darrere d'elles hi ha un ampli treball pels professionals, les TAA són intervencions directes amb objectius predissenyats, on participa un animal que reuneix uns criteris i habilitats específiques i on aquest suposa un element essencial i indispensable per la sessió.

Amb el desenvolupament d'aquesta investigació he après la magnitud real de treball d'aquesta professió, la importància d'una bona professionalització, l'impacte real sobre aquestes persones i sobretot la percepció i visió que tenen vers les TAA.

Durant la cerca al marc conceptual m'he adonat que la majoria d'informació existent sobre aquest àmbit s'enfoca directament a la pràctica en si, i als beneficis i millores que proporcionen als usuaris, però no es detalla informació sobre els professionals, sobre com introduir-se en aquest món, la implicació necessària o explicacions d'experiències professionals.

Per aquest motiu considero que els dos instruments emprats, han aconseguit aquest apropament directe amb el professional així com dades que no són fàcils de trobar a escala bibliogràfica. Les preguntes formulades s'encaminen a conèixer la percepció real i visió d'aquestes persones pel que fa a la seva professió, i com aspectes destacables puc dir que aquests professionals valoren molt positivament la seva feina. Tots han destacat a través dels instruments l'impacte positiu que adquireixen, tot i que hi hagi diferents aspectes. Cal destacar alguns d'ells, per mi personalment els més impactants i repetits, els quals fan referència a l'aspecte emocional, vocacional, motivacional i personal. Amb tota l'anàlisi dels instruments aquests aspectes claus es tornen essencials per entendre i obtenir les dades en relació amb l'objectiu principal establert.

Els objectius específics marcats en el present treball penso que han estat encertats i aconseguits, s'ha aconseguit una revisió d'informació científica bastant extensa seleccionant només aquella considerada més rellevant, ja que l'extensió de la investigació està delimitada i m'havia d'adaptar. També he pogut aconseguir la identificació de tots els centres que apliquen les TAA a Catalunya, tot i no rebre resposta, i la consecució de l'impacte establint diferències i similituds entre les mostres d'estudi.

Un altre aspecte que m'agradaria remarcar en aquestes conclusions i que he après durant el treball és el nivell de coneixement de la societat d'aquest tipus de teràpia. Tot i que al qüestionari la meitat dels participants van establir que la pràctica sí que estava bastant reconeguda i valorada, m'he adonat que una gran part no té aquesta visió, ja que aquest aspecte el relacionen amb la falta de normativa vigent. Durant les entrevistes els dos professionals em van remarcar que aquest aspecte actualment és complicat, pel fet que socialment sí que hi ha una gran part que coneix realment aquesta professió i la seva importància, però alhora no és una pràctica reconeguda al 100%, i de la qual la societat sap realment en què consisteix.

Amb tot això, penso que tot i que les TAA han evolucionat i s'han expandit de manera ràpida, encara no es reconeix totalment la figura del professional ni de l'animal, i seria necessari establir una normativa que els empari professionalment. Com es va remarcar en l'anàlisi la figura de l'animal es compara i es confon amb l'animal d'assistència, tot i ser animals que ofereixen un servei totalment diferent.

Tot seguit m'agradaria plasmar aquelles dificultats que vaig tenir durant la investigació, aquestes no van ser masses, però sí que les considero rellevants pel que fa a l'enteniment del treball. En quant la teoria les úniques dificultats van ser comprimir i seleccionar entre tanta informació la més rellevant pels objectius i trobar informació dirigida a conèixer els professionals que imparteixen aquesta teràpia.

Pel que fa a la part més pràctica, les dificultats que vaig tenir van ser aconseguir respostes d'algunes institucions pel qüestionari i aconseguir entrevistes presencials, que finalment no van ser possibles.

Encara aquestes dificultats, la metodologia emprada en la investigació va ser de gran ajuda per finalment obtenir dades suficients per arribar a l'objectiu i a aquestes conclusions.

Aquest treball no només m'ha donat l'oportunitat de conèixer una professió i àmbit de treball que m'agrada sinó que he assolit una visió dels aspectes importants de la professió, ja que també van sorgir a les entrevistes mencions menys positives o de caràcter sacrificat, que són aquella part real que també s'ha de tenir en compte i que no consta en la informació científica.

Finalment, cal mencionar que també he pogut aprendre com portar a terme una investigació, quines són les seves fases, i sobretot la importància de ser constant per tal d'aconseguir els millors resultats possibles.

8.2. PROPOSTES DE MILLORA

La present investigació tot i considerar que l'he desenvolupat d'una manera adequada aconseguint arribar als objectius marcats, penso que sempre es pot millorar. Per destacar alguns punts de millora podria haver-hi profunditzat i haver-hi realitzat una cerca més extensa sobre els equips de treball, és a dir, sobre les formacions que tenen aquests professionals i haver plasmat en el marc conceptual una teoria més encaminada als mateixos professionals.

Un altre aspecte de millora, seria aplicar l'instrument de l'entrevista de manera presencial, acudint al centre i veient alhora l'entorn immediat de treball d'aquests. Penso que també és una manera d'apropar-me a la seva realitat. També hauria estat profitós visualitzar una sessió de teràpia, sense cap mena d'intervenció, per observar com s'organitza, les pautes que segueix i el treball que hi ha darrere aquesta tasca.

Cal mencionar, que aquest aspecte es va contemplar i personalment la meua intenció era apropar-me personalment a una institució per dur a terme les entrevistes i analitzar l'entorn, però per qüestions de disponibilitat dels professionals i llunyania em van demanar si aquestes reunions podien ser de manera online.

8.3. LÍNIES D'INVESTIGACIÓ FUTURES

El desenvolupament de la investigació considero que ha sigut adequat, però mirant amb una visió de futur, es podria ampliar. Aquesta es podria profunditzar aplicant els mateixos instruments, però amb una mostra d'estudi més ampla introduint centres no només de Catalunya sinó de la resta d'Espanya, tant pel qüestionari com per l'entrevista. Sobretot considero com he dit anteriorment que seria positiu que la persona investigadora tingues l'oportunitat d'introduir-se directament en l'entorn, inclús observar una sessió de Teràpia Assistida per Animals. D'aquesta manera el coneixement de l'experiència, treball i realitat seria més propera i profunda.

Una altra opció d'investigació futura en vers aquest treball es podria encaminar a investigar d'una manera més extensa i profunda de l'impacte real de la pràctica en els usuaris, és a dir, que proporcionen aquestes sessions als pacients i quins són els beneficis segons el col·lectiu ates. En aquesta línia d'investigació futura es podria utilitzar instruments diversos com de la graella d'observació, el qüestionari i l'entrevista, per tal d'arribar a una quantitat de dades major.

9. BIBLIOGRAFIA

Benavides, M. O. & Gómez - Restrepo, C. (2005). Métodos en investigación cualitativa: triangulación. *Revista Colombiana de Psiquiatría*, 34(1), 118 - 124. Disponible des d'Internet a: <https://bit.ly/3f93Tzh>

Burgo, O. B., León, J. L., Cáceres, M. L., Pérez, C. J., & Espinoza, E. E. (2019). Algunas reflexiones sobre investigación e intervención educativa. *Revista Cubana de Medicina Militar*, 48. Disponible des d'Internet a: <http://scielo.sld.cu/pdf/mil/v48s1/1561-3046-mil-48-s1-e383.pdf>

Barbado, A. (2016). La eficacia de la terapia asistida con animales en personas con discapacidad. Análisis de los flujos comunicativos entre la persona con trastorno del espectro del autismo y el perro de terapia.

Chaves, A. (2018). La utilización de una metodología mixta en investigación social. (metodología mixta, cuantitativa, cualitativa). Disponible des d'Internet a: http://rabida.uhu.es/dspace/bitstream/handle/10272/15178/La_utilizacion_de_una_metodologia_mixta.pdf?sequence=2

Clemente, E. (2018). Necesidades Educativas Especiales. Terapias Asistidas con Animales. Disponible des d'Internet a: <https://core.ac.uk/download/pdf/235852839.pdf>

Delgado, R., Amor, A., Barranco, M., Barranco, P & Sanchez, A. (2017). Terapia asistida por animales, Animal-supported therapy. *Revista Española de Comunicación en Salud*, 254-271. Disponible des d'Internet a: <https://pdfs.semanticscholar.org/a9fc/9d6429aa23b9d89ae8a00ab9001751b7a33f.pdf>

Elias, M., Guilà, N., & Izquierdo, L. (2012). Teràpia assistida amb animals de companyia. Acceptació com a teràpia. Disponible des d'Internet a <https://core.ac.uk/download/pdf/13325161.pdf>

Fundació Affinity. (2022). Què son las Terapias Asistidas con Animales. Disponible des d'Internet a: <https://www.fundacion-affinity.org/la-fundacion/accion-social/que-son-las-terapias-asistidas-con-animales>

Fundació Affinity. (2022). *Qué es un Técnico en Intervenciones Asistidas con Animales*. Disponible des d'Internet a: <https://www.fundacion-affinity.org/perros-gatos-y-personas/animales-que-curan/que-es-un-tecnico-en-intervenciones-asistidas-con>

García, B. (2013). Niños con necesidades educativas especiales y terapias asistidas con animales. Disponible des d'Internet a: <https://uvadoc.uva.es/bitstream/handle/10324/3466/TFG-B.296.pdf?sequence=1>

Gómez, M. S. (2017). Terapia asistida con animales: una revisión bibliográfica. Disponible des d'Internet a: http://tesis.udea.edu.co/dspace/bitstream/10495/14371/1/GomezMaria_2017_TerapiaAsistidaAnimales.pdf

Hernández, J. C. (2007). *Terapias asistidas con animales: una nueva alternativa de acción profesional para el pedagogo* (Doctoral dissertation, UPN-Ajusco). Disponible des d'Internet a: <http://200.23.113.51/pdf/24014.pdf>

Jiménez, J. C., Sánchez, J. G., & Aguilar, F. G. (2006). Guía técnica para la construcción de cuestionarios. *Odisea Revista electrónica de pedagogía*, 3(6). Disponible des d'Internet a: http://www.odiseo.com.mx/2006/01/casas_garcia_gonzalez-guia.htm

Jiménez, V. E. (2012). El estudio de caso y su implementación en la investigación. *Revista internacional de investigación en ciencias sociales*, 8(1), 141-150. Disponible des d'Internet a: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3999526>

Lopezosa, C. (2020). Entrevistas semiestructuradas con NVivo: pasos para un análisis cualitativo eficaz. Lopezosa C, Díaz-Noci J, Codina L, editores *Methodos Anuario de Métodos de Investigación en Comunicación Social*, 1. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra; 2020. p. 88-97. Disponible des d'Internet a: https://repositori.upf.edu/bitstream/handle/10230/44605/Lopezosa_Methodos_08.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Lorenzo, C. R. (2006). Contribución sobre los paradigmas de investigación. *Educação*, 31(1), 11-22. Disponible des d'Internet a: <https://www.redalyc.org/pdf/1171/117117257002.pdf>

Martínez, A., Matilla, M., & Todó, M. (2010). Terapia asistida con perros.

Martínez, I., & Canals, M. (2012). Terapia asistida con animales. Disponible des d'Internet a: <https://core.ac.uk/download/pdf/13313566.pdf>

Martínez, R. (2008). La terapia asistida por animales: una nueva perspectiva y línea de investigación en la atención a la diversidad. *Indivisa. Boletín de estudios e investigación*, (9), 117-143. Disponible des d'Internet a: <https://www.redalyc.org/pdf/771/77100909.pdf>

Moreno, N. (2015). Terapia asistida con animales: percepción de los profesionales. Disponible des d'Internet a:

<https://repositorio.comillas.edu/xmlui/bitstream/handle/11531/1056/TFM000124.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Muñoz, L. I. (2017). Terapias asistidas con animales. Disponible des d'Internet a: [https://tauja.ujaen.es/bitstream/10953.1/4861/1/TFG-Mu%
c3%b1oz%20L%
c3%b3pez,%20Leticia%20Isabel.pdf](https://tauja.ujaen.es/bitstream/10953.1/4861/1/TFG-Mu%c3%b1oz%20L%c3%b3pez,%20Leticia%20Isabel.pdf)

Ochoa, R., Nava, N., & Fusil, D. (2020). Comprensión epistemológica del tesista sobre investigaciones cuantitativas, cualitativas y mixtas. *Orbis: revista de Ciencias Humanas*, 15(45), 13-22. Disponible des d'Internet a: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=7407375>

Oropesa, P., García, I., Puente, V., & Matute, Y. (2009). Terapia asistida con animales como fuente de recurso en el tratamiento rehabilitador. *Medisan*, 13(6), 0-0. Disponible des d'Internet a: <http://scielo.sld.cu/pdf/san/v13n6/san15609.pdf>

Parra, A. (2021). Beneficios de la terapia asistida con perros en niños con trastorno del espectro autista.

Parra, S. (2017). Terapia y educación asistida con animales para colectivos infantiles en riesgo o con necesidades educativas especiales. Disponible des d'Internet a: https://digibug.ugr.es/bitstream/handle/10481/46085/ParraAraiz_TFGTerapiaconAnimales.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Ramos, C. A. (2015). Los paradigmas de la investigación científica. *Avances en psicología*, 23(1), 9-17. Disponible des d'Internet a: <https://revistas.unife.edu.pe/index.php/avancesenpsicologia/article/view/167>

Ruiz, N. (2017). Intervención social y calidad de vida en la diversidad: una aproximación a las Terapias Asistidas por Animales en personas con diversidad funcional. Disponible des d'Internet a: https://dspace.uib.es/xmlui/bitstream/handle/11201/3865/Ruiz_Nevado_Noelia.pdf?sequence=1

10. ANNEXOS

ANNEX 1. LLISTAT D'ASSOCIACIONS I CENTRES DE TAA A CATALUNYA

NOM DE L'ENTITAT	CONTACTE UTILITZAT	PÀGINA WEB
1. CURECAN	info@curecan.net	https://www.curecan.net/
2. GRUPOCTAC	hola@ctac.cat	https://www.ctac.cat/
3. L'AURÓ GRANJA ESCOLA TERAPÈUTICA I ESCOLA DE NATURA	hola@auronatura.org	http://www.auronatura.org/?lang=es
4. FUNDACIÓ LA GRANJA	info@fundaciolagranja.org	https://www.fundaciolagranja.org/
5. ASSOCIACIÓ EPONA	nuria@epona.cat	https://www.eponaequino terapia.com/
6. ASSOCIACIÓ CANUCK	hola@associaciocanuck.es	https://associaciocanuck.es/
7. MAS ALBA EQUINOTERÀPIA	katrin.kopper@equinoterapia.es	https://www.equinoterapia.es/es/
8. PROYECTO TAN AMIGOS	info@tanamigos.org	https://www.tanamigos.org/
9. DHARMA	hola@dharma-tac.com	https://www.dharma-tac.com/terapias-assistides-amb-cavalls?lang=es
10. ENTRELAZADOGS	info@entrelazadogs.es	https://entrelazadogs.es/
11. EL RACÓ DE MILÚ	info@elracodemilu.com	https://www.elracodemilu.com/
12. ASSOCIACIÓ LOVE HORSE	info@lovehorse.org	
13. MAS ARAGÓ	iaamasarago@gmail.com	
14. ASSOCIACIÓ CATALANA DE ZOOTERÀPIA	anaguimil@zooterapias.com	https://zooterapias.com/
15. CAMINS A CAVALL	info@caminsacavall.com	https://es-es.facebook.com/cac.equinoterapia/

16. CAVALL DE MAR	cavalldemar@gmail.com	http://www.cavalldemar.net/
17. FUNDACIÓ TERÀPIA A CAVALL	admin@fundacioterapiaacavall.org	https://fundacioterapiaacavall.org/
18. FUNDACIÓ FEDERICA CERDA	info@fundacionfc.org	https://fundacionfc.org/
19. FUNDACIÓ LA MANREANA	fundacio@lamanreana.com	https://fundaciolamanreana.org/
20. FUNDACIÓ DON CABALLO	fundacio@doncaballo.com	https://es-es.facebook.com/fundacion.doncaballo
21. TECAN	info@terapiascaninas.com	https://es-es.facebook.com/tecanterapias/
22. YARACAN	info@yaracan.com	https://www.yaracan.com/
23. EQUITACC	equitacc@gmail.com	https://es-es.facebook.com/asociacionequitac/
24. GOSSOS EN ACCIÓ	gossosenaccio@hotmail.com	https://es-es.facebook.com/marinaysit/
25. GRUPO LUR	info@grupolur.es	https://www.grupolur.es/
26. TAG GARROTXA	https://taggarrotxa.com/	https://taggarrotxa.com/es/que-fem/
27. EQUINOTERÀPIA DELTA DEL LLOBREGAT	info@deltadellobregat.cat	https://www.deltadelllobregat.cat/
28. CTAC GIRONA	info@ctacgirona.com	
29. ASSOCIACIÓ DISCAN	info@discan.org	https://www.discan.dog/
30. WILD SOULS	info@wildsouls.org.es	https://www.wildsouls.org.es/
31. AMICS DEL GOS	amicsdelgos@hotmail.com	
32. ASSOCIACIÓ ILERKAN	ilerkanassociacio@gmail.com	https://ilerkan.wordpress.com/

33. TERÀPIES AMB EL COR	terapiasambelcor@gmail.com	https://es-es.facebook.com/terapiasambelcor.net/
34. ASSOCIACIÓ ESPANYOLA D'EQUINOTERÀPIA	secretaria@aedeq.org	https://www.aedeq.org/
35. AICAN GARRAF	info@aican.cat	https://aican.cat
36. CENIAC	info@ceniac.es	https://www.ceniac.es/
37. HÍPICA MAS MASET	hipicamaset@gmail.com	
38. PERRUNEANDO	hola@perruneando.com barcelona@perruneando.com	https://www.perruneando.com/
39. PROJECTE AITAG	projecteaitag@gmail.com	https://www.aitag.es/
40. INTERADOG	info.interadog@gmail.com	
41. CONSCIÈNCIA ANIMAL		
42. ITCAN	info@itcan.cat	https://www.itcan.cat/equiptcan
43. ATAGI	atagi.terapia@gmail.com	https://es-es.facebook.com/atagi.terapias/
44. CANVIS TERÀPIA	canvis.terapia@gmail.com	https://www.canvis.es/es/otros-tipos-de-terapia-la-terapia-asistida-por-animales/
45. L'ESTIMUL	https://www.lestimul.com/terapia-amb-animals/	https://www.lestimul.com/terapia-amb-animals/
46. EQUINATURA OSONA	equinaturaosona@gmail.com	https://es-es.facebook.com/equinaturaosona/
47. TERAPIAS GUAU	info@terapiaguau.com	
48. POSITIVAS CAN	maribel@positivascan.com	http://www.positivascan.com/
49. INTERCANIS	Telèfon propi	https://es-la.facebook.com/intercanis/

ANNEX 2 INSTRUMENTS DE RECOLLIDA DE DADES

Qüestionari:

LA TERÀPIA ASSISTIDA PER ANIMALS; APROPAMENT A LA PRÀCTICA I A LA REALITAT DELS PROFESSIONALS.

Sóc Andrea Martínez, estudiant de 4t de pedagogia a la Universitat Rovira i Virgili a la província de Tarragona, actualment estic desenvolupant el meu treball de fi de grau, abordant un projecte d'investigació on el meu objectiu principal és conèixer la realitat i l'experiència dels professionals que treballen amb TAA a Catalunya, a més de profunditzar en una comparativa real entre la informació científica que es troba a articles científics sobre l'impacte d'aquesta pràctica en infants amb diversitat i la realitat observable dels mateixos professionals que aborden aquestes sessions de teràpia assistida.

Aquest qüestionari consta de 15 preguntes tancades, alguna d'elles amb opció oberta per especificar aspectes, i busca recopilar informació rellevant sobre l'àmbit, aconseguint un apropament en l'actualitat de les teràpies assistides amb animals.

Us informo que les vostres dades aportades i presentades en aquest qüestionari seran totalment confidencials, únicament utilitzades per la constitució del treball.

Moltes gràcies per la vostra col·laboració.

 andreamd1998@gmail.com (no compartidos)

[Cambiar de cuenta](#)

*Obligatorio

1. Nom de la institució? *

Tu respuesta

2. Edat? *

Tu respuesta

3. Gènere? *

- Home
- Dona
- No binari

4. Quants temps fa que treballes en aquest àmbit professional? *

- 1 any
- 1 any
- 2 anys
- 3 anys
- 4 anys
- 5 anys o més
- Més de 10 anys

5. Quina titulació (Grau, Màster, Tècnic...) heu adquirit en la vostra trajectòria professional? (Especificar titulació)

Tu respuesta

6. Actualment, en quin grau considereu que la vostra professió com a professionals de les TAA està reconegut i valorat? *

	1	2	3	4	5	
Gens	☐	☐	☐	☐	☐	Molt

7. Amb quins tipus de diversitat tracteu amb més freqüència? *

- Persones en situació de risc/exclusió social
- Persones amb discapacitat física i psíquica
- Persones amb dificultats d'aprenentatge
- Persones amb problemes de conducta
- Persones amb trastorns del desenvolupament
- Otro: _____

8. Quins són els animals amb els quals trebal·leu les TAA al vostre centre? (Es pot * seleccionar més d'una opció).

- Gos
- Cavall
- Dofi
- Animals de granja
- Otro: _____

9. De quins professionals consta l'equip de treball de les TAA al vostre centre? * (Es pot seleccionar més d'una opció).

- Terapeuta
- Ensinistrador
- Guia Tècnic en les TAA
- Educador
- Co-Terapeuta
- Psicòleg
- Logopeda
- Metge
- Fisioterapeutes

10. ¿Es troba la figura del pedagog dins de l'equip de treball al vostre centre? *

Sí

No

En cas afirmatiu quines tasques duu a terme?

Tu respuesta

11. Dueu a terme formacions professionals al centre? *

Sí

No

12. Personalment, consideres que hi ha alguna formació o titulació que encara no tens, i t'agradaria obtenir per millorar la teva pràctica professional? *

Sí

No

En cas que la resposta anterior sigui sí, quina?

Tu respuesta

13. Quins considereu que són els beneficis personals més impactants que adquiriu com a professionals de les TAA? *

Tu respuesta

14. Treballeu conjuntament amb altres institucions? *

Sí

No

En cas afirmatiu quines i amb quina freqüència?

Tu respuesta

15. Considereu que la normativa vigent actual és suficients per reconèixer la vostra figura professional? *

	1	2	3	4	5	
Gens	☐	☐	☐	☐	☐	Molt

Enviar

Borrar formulario

Nunca envíes contraseñas a través de Formularios de Google.

Este contenido no ha sido creado ni aprobado por Google. [Notificar uso inadecuado](#) - [Términos del Servicio](#) - [Política de Privacidad](#)

Google Formularios

Entrevista:

ENTREVISTA SEMIESTRUCTURADA

1. Em podria parlar de la seva experiència com a professional de les TAA, quina ha sigut la seva trajectòria? Quants anys fa que treballa en aquest àmbit?
2. Penseu que la vostra teràpia té un impacte positiu?, I en quin grau considereu que el vostre àmbit professional com a professionals de teràpia assistida està reconegut i valorat?
3. Amb quins animals treballeu i com és la relació entre animal-professional?
4. Com es forma l'equip de treball en les TAA en el vostre el centre? Quines figures professionals es troben i quines són les seves funcions principals?
5. ¿Es troba la figura del pedagog dins de l'equip de treball al vostre centre? La figura del pedagog on pot estar present durant aquestes teràpies assistides i com pot ser la seva intervenció?
6. Quins considereu que són els beneficis personals més impactants que adquiriu com a professionals durant l'aplicació de la teràpia assistida?
7. Quines competències són essencials per la persona que treballa en teràpia assistida?
8. Al vostre centre quin és el gènere de professionals que predomina?
9. Desenvolpeu investigacions o projectes al centre? Quin és el projecte base del vostre centre?
10. Treballeu conjuntament amb altres institucions? Quines?

ANNEX 3. DOCUMENTACIÓ DE TRIANGULACIÓ D'INVESTIGADORS O EXPERTS

Rubrica qüestionari online

Marca amb una X l'opció que consideris més adient per cada aspecte a valorar, a més d'observacions i propostes de millora si ho consideres necessari.

IMPORTANT→ Té rellevància per l'objectiu principal.

PERTINEN→ Permet aconseguir dades suficients per a l'objectiu.

COHERENT→ Hi ha coherència entre variables i preguntes.

CLEREDAT→ Està formulat amb el llenguatge apropiat i comprensible.

1 Gens

2 Poc

3 Suficient

4 Bastant

5 Molt

PREGUNTA	IMPORTANT	PERTINENT	COHERENT	CLAREDAT	OBSERVACIONS	PROPOSTA DE MILLORA
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						

Rubrica entrevista presencial

Marca amb una X l'opció que consideris mes adient per cada aspecte a valorar.

IMPORTANT→ Té rellevància per l'objectiu principal.

PERTINEN→ Permet aconseguir dades suficients per a l'objectiu.

COHERENT→ Hi ha coherència entre variables i preguntes.

CLEREDAT→ Està formulat amb el llenguatge apropiat i comprensible.

1 Gens

2 Poc

3 Suficient

4 Bastant

5 Molt

PREGUNTA	IMPORTANT	PERTINENT	COHERENT	CLAREDAT	OBSERVACIONS	PROPOSTA DE MILLORA
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						

ANNEX 4. TAULA D'ANÀLISIS DE DADES PER CATEGORIES

CATEGORIES D'ANÀLISI QUALITATIU

- TRAJECTÒRIA
- MOTIVACIÓ
- EXPERIÈNCIA
- HABILITATS
- IMPACTE
- VOCACIONAL
- COMPETÈNCIES
- SOLIDARITAT
- RELACIÓ ANIMAL-PROFESSIONAL
- GRATIFICANT
- EQUIP DE TREBALL
- BENEFICIS
- RECONEGUT

TRANSCRIPCIÓ LITERÀRIA ENTREVISTA SEMIESTRUCTURADA D'UNA PROFESSIONAL DE L'EMPRESA INTERCANIS

A continuació es plasma el seguit de preguntes, per contestar de manera oberta durant l'entrevista online.

1. Em podria parlar de la seva experiència com a professional de les TAA, quina ha sigut la seva trajectòria? Quants anys fa que treballa en aquest àmbit?

Jo vaig començar just a l'acabar els estudis d'educació canina. Em van oferir a través d'una amiga una feina de teràpies, jo no tenia experiència, llavors vaig començar amb una empresa que treballava amb gossos de gossera i la idea era rehabilitar aquells gossos, ajudar a la seva rehabilitació, la seva adopció i fer-los un entrenament de socialització, de teràpies... Aquests havien de ser aptes, gossos que fossin sociables amb les persones. Llavors arran d'això, vaig començar a treballar el 2009 amb dues gossetes que les vaig tenir, en principi en acollida, ja que eren de l'empresa i estaven amb mi, no a la gossera, llavors fèiem diferents tipus de teràpia amb diversitat funcional, amb gent gran, fèiem també treballs a les escoles de conscienciació i educació i allà va ser on vaig agafar bastant experiència en aquest àmbit. Estava en aquell moment amb un company que ja tenia experiència de feia temps i aquí vaig començar. Llavors el 2010 amb una amiga meva que és psicòloga vam muntar nosaltres la nostra pròpia empresa anomenada Intercanis. Aquesta és la meva empresa d'educació canina on vam afegir aquest servei de Teràpia assistida, vam començar a treballar amb aquestes dues gosses que jo havia adoptat i vam començar a treballar per una altra zona, primer Tarragona i després vam tocar més la zona del Penedès i Barcelona. Ella i jo treballàvem juntes i ens vam dedicar més al col·lectiu de gent gran, deixant l'àmbit de discapacitats.

Dir també que aquests dos anys de pandèmia vam suspendre totes les activitats a les residències, pel que fa a les teràpies. Ara fa qüestió de dues setmanes m'han tornat a trucar per tornar a començar. Per tant, hem estat més de dos anys aturats.

Els anys totals des que vaig començar de manera professional a dedicar-me a les TAA, després dels estudis, són tretze anys.

2. Penseu que la vostra teràpia té un impacte positiu? I en quin grau considereu que el vostre àmbit professional com a professionals de teràpia assistida està reconegut i valorat?

Impacte positiu en té, perquè sobretot el feedback que tenim dels professionals que estan al centre som positius perquè clar tu d'entrada no coneixes molt als usuaris amb els quals treballes i necessites aquest feedback i normalment el que et diuen és molt positiu. Per exemple persones que estan en un estat de depressió, que l'única cosa que els hi motiva és la teràpia amb gossos, ja que altres coses no els motiva tant, la musicoteràpia també funciona, però normalment l'usuari que li agraden els gossos aquesta hora setmanal de teràpia per ells és una hora de molta qualitat que aprofiten molt bé. Llavors nosaltres el que hem vist que és molt positiu per tothom, no ens trobem amb cap usuari al qual es recomani no continuar amb les sessions, per tant, en global l'impacte és positiu. Sempre hem notat beneficis reals a les persones amb les quals treballem, mai ho hem registrat, no hem fet cap estudi propi per comprovar els efectes i per exemple baixar dosis de medicaments, com per la depressió, tensió, etc. Mai ho hem quantificat o enregistrat, però a escala perceptiva beneficis es veuen. En persones que són més tancades amb aquesta activitat veiem que parlen amb la persona del costat, que això vulguis o no es generen uns vincles entre persones que potser no es generarien en altres activitats. Per tant, sempre et trobes amb aspectes positius en aquesta pràctica.

Pel que fa a la segona pregunta, reconegut i valorat està cada vegada més, cada vegada hi ha més residències que valoren aquesta teràpia, el que passa és que si ho compares amb altres països en els quals gairebé és el normal fer les sessions de fisioteràpia amb gossos, i, per tant, es visualitza com una pràctica interioritzada des de fa anys, t'adones que a Catalunya, en canvi, encara no es contempla d'aquesta manera essencial. Però la tendència és que vagi a més i una prova és que les persones que s'encarreguen d'organitzar aquestes activitats, les quals no depèn d'ells el pressupost i que són les encarregades de demanar els permisos, són aquelles que lluiten molt per la visualització d'aquestes teràpies i que es continuïn fent. Hi ha molt d'interès per fer aquesta teràpia, i cada vegada més.

3. Amb quins animals treballeu i com és la relació entre animal-professional?

Nosaltres vam començar a treballar amb aquestes dues gossetes que vaig adoptar, el que passa és que fa bastants anys, una d'elles sí que la vaig adoptar sent jove, una Border Collie, i l'altra era molt petita de mida i era més gran, llavors van estar quasi

tota la seva vida fent teràpies, però actualment ja no hi són. Aquest treball era sense un abús d'hores setmanal, com a molt fèiem tres hores a la setmana, quan ja pertanyíem a Intercanis, abans sí que ampliàvem més hores. Aquestes dues sempre han viscut amb mi i a finals del 2018 vaig adoptar un altre gosset tipus podenc, i aquest ja el vaig introduir a fer teràpies, les altres gossetes com ja estaven grans al cap de poc temps les havíem de jubilar, i s'ha de tenir en compte un marge per entrenar a un gos, i per això vaig adoptar al Bru el 2018. Aquest de seguida vaig veure que li encantava aquest ambient li agradava fer les activitats amb els nostres usuaris que són la gent gran, i vaig pensar que podia ser un bon gos terapeuta. A partir d'aquí quan les altres gossetes ja no van estar, ja vaig començar amb ell sol i actualment continuo fent les teràpies només amb aquest gos el Bru. Ell viu amb mi i la relació és molt propera perquè no deixa de ser el meu gos i company, li dono una bona vida, té temps per estar a la muntanya i descansar sense tenir moltes hores de treball.

4. Com es forma l'equip de treball en les TAA en el vostre el centre? Quines figures professionals es troben i quines són les seves funcions principals?

La meva formació va ser a través de l'empresa on vaig estar prèviament, i la meva companya i psicòloga que es va introduir després, diguem que la seva formació va ser autodidacta, llegint articles i llibres. Ella s'encarrega de fer la tasca de control i de fer el paper de psicòloga en aquestes teràpies, mirant més la part de la persona, ella es fixa com i que treballar amb cada usuari i els aspectes que s'han de tenir en compte en cada sessió. Ella ja tenia molta experiència amb persones i la formació ja la tenia en aquest aspecte. A banda nosaltres vam crear una formació que ens va servir moltíssim per créixer professionalment i aprendre, aquesta era una formació semi presencial que actualment la tenim parada a causa de temes de treball. El vam crear a partir de l'experiència que vaig agafar també a la primera empresa on vaig estar.

D'aquesta manera l'equip de la nostra empresa només està formada per la psicòloga i jo que sóc l'encarregada i tècnica en teràpia, m'encarrego de l'entrenament del gos, de fer la guia en les sessions, portar-les a terme..., tot i que l'equip és una mica aleatori depenent de la residència on treballem, ja que allà es troba l'educador social, el psicoterapeuta, llavors depèn on anem l'equip ens guia i ens recolzen per comunicar-nos aspectes personals dels usuaris. Aquestes figures ens comuniquen el que necessiten, per exemple amb aquesta persona treballar més la mobilitat de les mans, dels braços, de les cames o a un altre usuari millor tractar temes de la parla. Sempre col·laborem i estem en contacte amb tot l'equip que hi ha darrere de cada residència,

tot i que depenent d'aquesta l'equip està format per unes persones o unes altres. Generalment, es van fent unes reunions depenent del temps, trimestralment per exemple, per fer un seguiment dels casos.

**5. ¿Es troba la figura del pedagog dins de l'equip de treball al vostre centre?
La figura del pedagog on pot estar present durant aquestes teràpies assistides i com pot ser la seva intervenció?**

Nosaltres no tenim la figura del pedagog a la nostra empresa i tampoc m'he trobat aquesta figura, normalment trobo psicòlegs, fisioterapeutes, educador social, animador sociocultural, que aquest s'encarrega moltes vegades de fer activitats i bàsicament aquestes són les figures amb les quals treballem als centres residencials on acudim.

6. Quins considereu que són els beneficis personals més impactants que adquireu com a professionals durant l'aplicació de la teràpia assistida?

Nosaltres dues com a professionals quan sortim de les sessions de teràpia ho comentem que al final fas teràpia a tothom, inclús a tu mateixa, al gos i a les persones. Tal com nosaltres entenem aquestes sessions són molt endofítics en general, surts amb ganes de créixer més professionalment, amb un bon estat d'ànim, "piles carregades", i amb ganes de continuar. És una professió molt satisfactòria, veus coses molt maques, actes de les persones, el gos també gaudeix amb allò que fa, veus un ambient relaxat, agradable, pacífic, cares alegres, somriures... És molt gratificant personalment, una feina que no tothom té el perfil, però en el nostre cas si t'agraden els animals i la gent gran és molt maco i agraït. A part és molt important que el gos ho visqui com una experiència agradable, que li agradi allò que fa, sense un abús d'hores.

7. Quines competències són essencials per la persona que treballa en teràpia assistida?

Personalment, penso que les persones que treballen en aquest àmbit han de ser persones, en el cas de la gent gran on ens dediquem nosaltres, que els hi agradi aquest col·lectiu social i els animals, tenir habilitats de comunicació, escolta activa, que sàpiga treballar en equip, que sigui una persona afable, perquè hem de tenir en compte que hi ha persones que els hi costa connectar amb el guia caní i si aconseguixes que la persona connecti amb el gos i amb tu tot flueix molt millor i és

més relaxat. Considero que una persona més seca o tancada pot tenir més dificultats per abordar aquesta pràctica de manera exitosa i connectar amb els usuaris.

Per tant, han de ser persones amables, positives, pacients, ja que no sempre aconseguixes els objectius que t'havies fixat. Per exemple que una persona agafi un objecte, si aquell dia no s'assoleix es torna a provar un altre dia, sense rendir-te.

També mencionar el més important que és tenir coneixements dels usuaris amb els quals tractes, tot i que siguis guia tècnic en TAA, has de tenir coneixements de les característiques del col·lectiu. Aquest aspecte ho vam viure en tractar amb persones amb esquizofrènia, ja que vam estudiar i aprendre aspectes rellevants o paraules que millor no pronunciar, llavors aquest aspecte el considerem molt crucial. La competència de l'aprenentatge continu més relacionat amb els usuaris.

8. Al vostre centre quin és el gènere de professionals que predomina?

En el nostre cas predomina el femení, ja que som dues dones.

9. Desenvolpeu investigacions o projectes al centre? Quin és el projecte base del vostre centre?

No hem desenvolupat investigacions ni un projecte base, però al centre vam crear un projecte per oferir un servei de formació. Vam portar a terme un curs basant-nos en cursos i guies que es fan en altres països on aquest àmbit es troba bastant avançat. Vam estar temps mirant les hores que més o menys s'impartien als cursos més seriosos, ja que no està reglat en aquest aspecte i es tracta de cursos propis, i amb el contingut d'altres països vam crear el nostre curs d'unes 220 hores amb les pràctiques als centres on anàvem. Va ser una gran feina que ens va servir per aprendre tots els estudis que s'havien fet, ens vam llegir la bibliografia més bàsica i rellevant i ho vam treballar per incloure tot això al projecte de formació.

10. Treballeu conjuntament amb altres institucions? Quines?

Sí, actualment en actiu tenim quatre centres amb els quals començarem a treballar. Un d'ells anem setmanalment un cop, en dos altres centres anem només un cop al mes, per tema pressupost, ja que són centres que van canviar de direcció i ara de moment només es poden permetre introduir aquestes sessions un cop. Llavors l'últim centre a Vilafranca anem també setmanalment, però aquí fem períodes de tres mesos, també per tema pressupost. A ells els hi donen el pressupost i amb això pactem els mesos que realitzarem les sessions.

La nostra empresa no només es dedica a les teràpies assistides sinó que és un complement i servei que oferim. Podem dir que no és la nostra tasca principal. A més, tenint en compte que només comptem amb un gos per impartir aquestes teràpies i no podem carregar-li molta feina. Tenim molt en compte el benestar de l'animal i les hores màximes que pot fer a la setmana o mes.

En cas que en un futur ens dediquessin en més mida a impartir teràpies assistides sí que tindriem més gossos per poder abordar el treball, però actualment no és el nostre gran àmbit d'actuació.

TRANSCRIPCIÓ LITERÀRIA ENTREVISTA SEMIESTRUCTURADA D'UN PROFESSIONAL DE LA FUNDACIÓ TAG-GARROTXA

A continuació es plasma el seguit de preguntes, per contestar de manera oberta durant l'entrevista online.

1. Em podria parlar de la seva experiència com a professional de les TAA, quina ha sigut la seva trajectòria? Quants anys fa que treballa en aquest àmbit?

La meva motivació per entrar en aquest àmbit es va centrar a ser personal, així com en altres feines no és tan vocacional, en aquesta la personal i vocacional està molt present. És una feina que requereix molt temps, hem de tenir en compte que els gossos són molt orgànics i no treballes amb màquines sinó amb animals, per tant, has d'estar molt a sobre de tots els detalls a nivell sanitari i de socialització, un dels aspectes més importants i que costa més arribar. També aconseguir que l'animal tingui una resposta adequada amb les persones, que estiguin tranquils, no s'alterin per res, són animals que estan treballant amb perfils molt diversos, persones amb dificultats grans. Llavors considero que és una feina que has d'estar molt implicat i molt motivat, ja que et requerirà una plena dedicació, per la qual cosa és una feina que t'ha d'agradar molt perquè també existeixen sacrificis quant a la dedicació i hores a dedicar-li. Sempre hi ha algun aspecte a millorar i continuar treballant, no et pots desconnectar en cap moment.

Pel que fa a la pregunta de trajectòria, jo vaig començar llegint informació sobre aquest àmbit i vaig descobrir unes xerrades que es feien a la zona, i em va interessar.

A casa nostra sempre hem tingut animals i és una cosa propera, a banda l'aspecte d'estar relacionat amb l'atenció a les persones em va motivar i interessar molt. A partir d'aquí vaig buscar un centre de referència que imparteix cursos i vaig trobar el Centre de Teràpies Assistides amb Cans (CTAC), que porten bastants anys en aquest àmbit. En aquell moment vaig començar a fer cursos amb ells, a més de passar un any acompanyant-los als centres on impartien aquesta pràctica, per tant, em vaig introduir de ple en el treball i vaig adquirir experiència en diversos perfils, tant en l'àmbit de residències, centres ocupacionals o persones amb discapacitat intel·lectual o física. Després d'aquest període de mica en mica em vaig endinsar en aquesta professió més autònomament, agafant un gos i ensinistrant-lo durant dos anys fins que va estar preparat per introduir-lo en les teràpies. Actualment, han passat sis anys des que vam començar a dedicar-nos a aquesta professió, i treballem amb una dotzena de centres diferents.

Cal mencionar que arran de la Covid-19, molts centres van tancar, sobretot els centres residencials i vam estar aquests dos anys dirigint-nos més a centres ocupacionals i escoles sent una quantitat molt més reduïda de treball, però en l'actualitat hem tornat a impartir aquestes sessions amb més freqüència.

2. Penseu que la vostra teràpia té un impacte positiu? I en quin grau considereu que el vostre àmbit professional com a professionals de teràpia assistida està reconegut i valorat?

Sí, per mi és essencial veure aquest impacte positiu i beneficis en les persones amb les quals treballem. Tot i això, remarcar que no és regular, és a dir, cada persona és un món i depèn del perfil de persones. Nosaltres treballem en grup i de manera individual, normalment són persones amb un nivell de discapacitat bastant elevat o que són molt dependents, i el treball en aquests casos és individual. Per tant, la resposta a vegades és molt petita, perquè són persones desconnectades i que quasi no fan cap mena de moviment, però amb aquestes activitats o sessions amb el gos s'aconsegueix una resposta encara que sigui petita, aspecte que amb altres activitats no aconsegueixen.

Com a professionals tenim cada setmana un retorn de somriures, gent que connecta o que no connecta amb el gos i motivació. Aquestes teràpies, personalment, considero que són un gran facilitador per aconseguir portar a terme, en el nostre cas, moviments. Per exemple aixecar el braç per acariciar l'animal, la persona ho fa d'una manera més fàcil o lúdica, visquin un vincle amb aquest i sentin una motivació. Un altre cas és la persona que no té mobilitat en les mans, però encara així s'esforça per

agafar una pinta encara que sigui amb un dit i intentar passar-li al gos, d'aquesta manera observem com és deixar enrere el pensament de dolor i predomina la motivació i el somriure.

No sempre s'aconsegueixen grans resultats, i també pots sentir frustració a causa de no arribar als objectius plantejats, però normalment la resposta és positiva i això t'anima a continuar endavant, et reconforta i, per tant, considero que sí que hi ha un impacte positiu.

Pel que fa a l'última pregunta, penso que en les teràpies assistides amb gossos no hi ha una correcta regulació, almenys a Catalunya, pel que conec. D'aquesta manera considero que la gent confon el gos d'assistència i el gos de teràpia, ja que aquest primer sí que té una regulació. El gos d'assistència és un gos vinculat a una persona específica a la qual assisteix i la generalitat ho té regulat, amb formacions i centres reconeguts. Aquest pot ser el gos pigall, el gos d'alarma o el gos d'assistència clínica, però hem de tenir en compte que sempre s'assigna a una única persona i que l'acompanya on aquesta vagi. Quant al gos de teràpia com no està reconegut ni regulat, nosaltres busquem apropant-nos a la imatge del gos d'assistència i ens fixem en aquesta regulació pel que fa a l'aspecte sanitari, de controls, etc.

Pensem que la gent no coneix al 100% aquesta professió i al no està reconegut oficialment, ens podem trobar amb la percepció d'altres persones als centres que pensen que anem a entretenir als usuaris o a fer un "numeret". Realment en aquestes teràpies es treballa a partir d'habilitats i centrem les sessions a buscar i aconseguir objectius terapèutics per les persones dirigides. Sempre mantenim un contacte amb el personal del centre i fixem uns objectius, a partir dels quals fixem les activitats.

Amb tot això, trobo que aquesta feina no es coneix a escala popular, i que es confon amb el gos d'assistència, ja que no està regulat ni estipulat.

3. Amb quins animals treballem i com és la relació entre animal-professional?

Treballem amb cinc gossos i la relació és realment estreta. He conegut professionals o centres que tenen una persona que s'encarrega de la cura i tinença dels gossos, tot i que els coneix i treballa amb ells, però en el nostre cas va més enllà. Amb els quals treballem són els gossos de casa i tenen la vida que tindrien qualsevol altre gos, ja que vivim a la muntanya i pertanyen a la família. L'única diferència és que tenen aquesta feina que la duen a terme dos o tres dies a la setmana, sempre alternant els gossos perquè puguin descansar. Per nosaltres som un equip, i si en algun moment

durant les sessions veiem que algun gos està cansat o li passa alguna cosa, de seguida ho observem per compensar-los o allunyar-lo perquè es relaxi.

Com a professionals sempre hem d'estar molt pendents i observant tant el benestar de la persona com la de l'animal, són part de la família i no volem que tinguin un desgast per això treballen dies alterns. Tenim present i ens importa molt donar a aquests animals una qualitat de vida bona.

4. Com es forma l'equip de treball en les TAA en el vostre el centre? Quines figures professionals es troben i quines són les seves funcions principals?

El nostre equip està format per la meva dona i jo, ella és infermera i s'encarrega de tot el relacionat amb l'àmbit sanitari, de control, seguiment i tot el tema de socialització. És la persona que forma als gossos, en ser un treball que requereix moltes hores, en alguns casos hem acudit a una tercera persona que ens ajuda en aquest ensinistrament. Al viure en un entorn de muntanya allunyar de la ciutat, aquest aspecte s'ha de treballar bastant, per tal d'introduir al gos a la realitat de la ciutat, sorolls, vehicles, persones...

Jo, en canvi, estic més centrat en l'activitat pròpia en els centres on acudim i parlar amb l'equip, a vegades sí que m'acompanya per donar-me un reforç, però el seu paper s'enfoca més en el control sanitari i socialització. Jo personalment, em dedico a coordinar les activitats, portar-les a terme i treballar i contactar amb els centres pertinents.

En definitiva també podem dir que nosaltres treballem amb tot l'equip que es troba en cadascun dels centres als quals visitem, com són psicòlegs, fisioterapeutes, educadors socials, pedagogs, etc. A l'inici de temporada fem una reunió amb el grup del centre i fem un equip, on normalment la figura que més em trobo és una psicòloga, una educadora social o una terapeuta ocupacional.

5. ¿Es troba la figura del pedagog dins de l'equip de treball al vostre centre? La figura del pedagog on pot estar present durant aquestes teràpies assistides i com pot ser la seva intervenció?

No, dins de l'equip de treball nostre no es troba aquesta figura, però sí que me l'he trobat inclús una pedagoga, psicòloga, ja que sóc la persona que es dirigeix i parla amb la persona que coordina els grups de treball, i en alguns casos aquesta figura ha sigut la pedagoga. Un exemple és al centre CDIAP de Ripoll on vam treballar amb

nens en risc d'exclusió social a través de tallers, conjuntament amb la figura de la pedagoga.

Al ser tècnic en teràpia assistida vaig de la mà de la resta de professionals que es troben ja dins del centre, necessito aquesta coordinació amb professionals com són els psicòlegs, fisioterapeutes, educador social, terapeuta ocupacional, que marqui la pauta i quin són els objectius específics propis que es poden marcar per a cada persona. Tot i això, al temps es poden generalitzar en realitzar les sessions de manera grupal, però sempre s'ha de tenir clar quins són els objectius. Nosaltres normalment treballem molt amb el fisioterapeuta per tal de treballar la part motriu, i jo com a professional de les TAA puc proposar moviments i posicions que es poden fer amb el gos, però aquesta figura s'encarrega d'establir si és apte o no per a la persona i com es pot adequar.

6. Quins considereu que són els beneficis personals més impactants que adquireu com a professionals durant l'aplicació de la teràpia assistida?

Hi ha moments durant les sessions que són bastant emotius, quan estàs en un centre i et deleguen treballar amb persones que normalment no fan res i al cap d'un temps, que pot ser un mes, dos, tres, depenent de la persona, aquesta connecta amb el gos i la motiva a portar-lo uns metres de la corretja per exemple i treure-li un somriure, això m'omple com a professional. Amb la teràpia assistida aconseguim que aquest col·lectiu en residències s'esforci d'una manera més natural i dinàmica a realitzar moviments que en altres activitats no realitzen.

També en persones amb greus discapacitats intel·lectuals, que aquestes segueixin qualsevol consigna o indicació, aspecte que és molt complicat, a partir d'aquesta vinculació pot ser posar un cercle al cap de l'animal o donar-li un tros de menjar, és molt satisfactori i gratificant. El mateix equip de treball del centre moltes vegades se sorprèn del que s'assoleix en aquestes sessions.

Personalment, a mi em motiva i em dóna forces per continuar amb aquest treball, quan veig aquestes persones interactuant amb el gos i veien com els motiva mobilitzar-se i moure's. Per tant jo sempre m'emporto d'aquesta professió somriure's i vivències, que poden ser aspectes molt simples. Però en general destaco la millora de l'estat d'ànim en els centres residencials especialment. Aquest col·lectiu agraeix molt la presència, interacció i companyia del gos, tot i que sempre pots trobar persones que els hi fa por o més reticents.

7. Quines competències/habilitats són essencials per la persona que treballa en teràpia assistida?

Jo crec que per dedicar-te professionalment a aquest àmbit has de ser una persona amb moltes habilitats socials i de connexió amb les persones, evidentment el gos és el motivador, però t'han d'agradar aquests col·lectius i sobretot els animals. Considero essencial que la persona que treballa en això tingui una motivació per ajudar, i tenir aquesta habilitat. Un altre aspecte primordial és ser observador, i ser ràpid en reflexos, ja que mai saps les reaccions que poden sorgir i has d'estar preparat per prevenir-les o disminuir-les, així com ser observador d'aspectes de benestar del gos i dels moviments que fan. També relacionat amb això, penso que és adequat que el professional sigui tranquil, amb la situació sota control contínuament, pacient, constant, responsable, professional i amant dels animals i els col·lectius adreçats. Remarcar que s'ha de tenir en compte que preparar a un gos té el seu temps i treball, i per aconseguir-ho has de treballar diàriament amb ell. Jo per exemple vaig trigar dos anys a preparar a un dels meus gossos per introduir-lo en aquestes teràpies.

8. Al vostre centre quin és el gènere de professionals que predomina?

En el nostre cas no predomina cap, ja que ho portem la meva dona i jo.

9. Desenvolpeu investigacions o projectes al centre? Quin és el projecte base del vostre centre?

No, de moment no hem desenvolupat cap mena d'investigació ni tenim cap projecte base, encara que no saben si iniciarem algun en un futur.

10. Treballeu conjuntament amb altres institucions? Quines? Teniu algunes activitats principals que dueu a terme o aspectes que treballeu normalment?

Sí, nosaltres acudim a diverses fundacions residencials i ocupacionals on cada any, en veure que els hi és útil per a les persones, repeteixen projecte, és a dir, no fem visites esporàdiques, el 90% de la nostra feina es basa a anar a aquests tipus de centres i realitzar un programa d'un temps determinat, normalment el fem del setembre al juny. Juliol i agost no fem aquest treball perquè considerem que el clima no és òptim pel gos. En ocasions especials també tenim institucions que són entitats sense ànim de lucre, que aconsegueix fonts i que obren projecte amb nosaltres i fem programes.

A part també oferim sessions puntuals i esporàdiques al nostre domicili, però no en tan gran mida.

Nosaltres intentem tenir col·laboradors, com alguna farmacèutica, que ens cobreixi tots els consumibles i materials, per tal de poder aplicar als centres preus raonables i donar-los facilitats.